

XXIV. Yleiset työt

Kaupungin yleisten töiden lautakunnan v:lta 1940 laatima kertomus oli seuraavan sisältöinen:

Yleisten töiden lautakuntaan kuuluivat v. 1940 puheenjohtajana johtaja E. Huttunen, varapuheenjohtajana vanhempi oikeusneuvosmies K. Furuholm sekä jäsenenä pankinjohtaja T. Grotenfelt, toimitsija E. Härmä, sähkötyöntekijä O. Oksanen, professori O. Tarjanne ja insinööri T. R. Vähäkallio. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli teknillinen johtaja, insinööri E. Moring. Lautakunnan sihteerinä toimi varatuomari H. Arvidson.

Lautakunta kokoontui 43 kertaa ja käsitteli kokouksissaan 1,329 asiaa. Lähetettyjen kirjelmien luku oli 431.

Kaupungininsinöörin virkaa hoiti väliaikaisesti katurakennuspäällikkö R. Granqvist helmikuun 16 p:ään asti, jona päivänä kaupunginvaltuuston valitsema kaupungininsinööri A. Linnavuori astui virkaansa.

Lautakunnan alaisena toimi rakennustoimisto kaupungininsinöörin johdolla jakautuen kansliaosastoon, satamarakennusosastoon, katurakennusosastoon, talorakennusosastoon, puisto-osastoon, varasto-osastoon ja tilivirastoon, joka viimeksi mainittu hoiti toimiston tilejä. Rakennustoimiston lähettämien kirjelmien luku oli 304.

Sodan aikana tammikuun 1 p:stä maaliskuun 13 p:ään rakennustoimiston kansliaosasto, katurakennusosasto, satamarakennusosasto ja tilivirasto toimivat Topeliuksen koulussa ja lautakunnan kokoukset pidettiin tällöin kaupungintalossa. Rakennustoimiston muut osastot toimivat edellä mainittuna aikana vakinaisissa paikoissaan.

Lautakunnan vuoden aikana teetetyistä suurehkoista uudis- ja korjaustöistä tehdään selkoa rakennustoimiston eri osastojen toimintaa koskevissa kertomuksissa. Mainittakoon tässä kuitenkin eräitä lautakunnassa suoranaisesti esillä olleita huomattavia asioita:

Eduskuntatalon ja postitalon välisen alueen järjestelystä lautakunta antoi kertomusvuonna lausuntonsa kaupunginhallitukselle. Tästä järjestelystä oli kiinteistölautakunta laatinut ehdotuksen ja samoin oli arkkitehti I. Launis jättänyt kaupungin viranomaisille suunnitelman eduskuntatalon ympäristön asemakaavaa ja siihen liittyvää yleisasemakaavaa varten. Lautakunta hyväksyi asiaa valmistelemaan asettamansa jaoston lausunnon, jossa asetettiin sille kannalle, ettei arkkitehti Launiksensa suunnitelmaa olisi otettava huomioon ja että Turuntien itäpuolella olevan asemakaavan järjestelyn olisi annettava tällä kertaa raueta. Eduskuntatalon edustan järjestelyn pohjaksi esitettiin samalla hyväksyttäväksi suunnitelma, joka jossain määrin poikkesi kiinteistölautakunnan ehdotuksesta.

Herttoniemen teollisuusalueen rakennusjärjestys oli kertomusvuonna käsiteltävänä siten, että lautakunta joutui antamaan lausuntonsa kiinteistö-lautakunnan asettaman komitean laatimasta ehdotuksesta kaupungin-hallitukselle. Lautakunta esitti tällöin asettamansa jaoston ehdotuksen mukaisesti, että kyseisessä rakennusjärjestyksessä olisi otettava huomioon, että tontteja voidaan luovuttaa ei ainoastaan vuokralle, vaan myöskin omistusoikeudella, ja näin ollen olisi rakennusjärjestys alunpitäen laadit-tava molempien tonttien luovutusmuotoihin soveltuvaksi. Tämä aiheut-taisi taas sen, että rakennusjärjestyksessä ja asemakaavassa olisi määri-teltävä ne alueet, joilla kumpikin järjestelmä oli voimassa. Edelleen lautakunta esitti rakennusjärjestykseen eräitä katumaan puhtaanapitoa, viemärijohtoihin kuuluvia puhdistuslaitoksia sekä alueen järjestelyä kos-kevia lisämääräyksiä.

Varatyöohjelma. Vaikka vuoden kuluessa ei työttömyyttä esiintynyt suurehkoissa määrässä, kaupungininsinööri rahatoimenjohtajan kehoituk-sesta laati syyspuolella ohjelman työttömyyden lieventämiseksi sopi-vista töistä. Tämän työohjelman, johon oli sisällytetty suurehko määrä katu-, satama- ja talorakennusosastojen alaan kuuluvia töitä, lautakunta puolestaan hyväksyi kaupunginhallitukselle lähetettäväksi, huomauttaen sa-malla, että uusia asemakaavoja olisi pikaisesti saatava valmiiksi ja vahviste-tuksi, jotta katutöitä voitaisiin suorittaa siinä määrässä kuin tonttien kysyntä edellyttää. Työohjelmaan ei tarvinnut kertomusvuoden aikana turvautua.

Rakennustoimiston rakennusmestarinvirkojen vakinaistaminen. Tämä jo v. 1939 esillä ollut kysymys, jonka Suomen rakennusmestari liitto ja Svenska byggmästareföreningen i Finland olivat panneet vireille, joutui kertomusvuoden lopulla uudelleen lautakunnan käsiteltäväksi. Tällöin oli kysymyksessä Suomen rakennusmestari liiton kunnallisen osaston kau-punginhallitukselle jättämä anomus, että tällä kerralla vakinaistettaisiin ainakin 50 % kyseisistä toimista. Kaupungininsinöörin annettua asiasta lausuntonsa, jossa nykyinen rakennusmestarien toimijärjestelmä todettiin tarkoitustaan vastaavaksi, vaikka vaihtoehtoisesti olikin laadittu kaksi erilaista toimien vakinaistamissuunnitelmaa, lautakunta asettui äänestyk-sen jälkeen vakinaistamiseen nähden kielteiselle kannalle.

Työntekijät ja työpalkat. Seuraava taulukko osoittaa rakennustoimis-ton eri osastojen työntekijäin lukumäärän kunkin kuukauden lopussa:

Kuukausi	Satamarakennusosasto	Katurakennusosasto	Talo-rakennusosasto	Pulsto-osasto	Varasto-osasto	Yhteensä	Näistä vara-töissä	
							Katura-kennusosasto	Pulsto-osasto
Tammikuu	646	1,800	364	137	161	3,108	—	28
Helmikuu	640	1,891	320	109	157	3,117	—	—
Maaliskuu	640	1,890	307	111	164	3,112	—	—
Huhtikuu	648	1,896	362	353	169	3,428	—	—
Toukokuu	667	1,918	391	295	175	3,446	—	—
Kesäkuu	675	1,981	376	250	187	3,469	—	—
Heinäkuu	592	1,962	710	244	183	3,691	—	—
Elokuu	591	1,990	854	237	183	3,855	—	—
Syyskuu	599	2,052	774	261	179	3,865	19	—
Lokakuu	640	2,080	707	239	174	3,840	25	—
Marraskuu	638	2,071	648	185	176	3,718	25	—
Joulukuu	635	2,021	556	177	174	3,563	—	—

Rakennustoimiston töissä maksettiin v. 1940 kaupunginvaltuuston v. 1938 vahvistamat tuntipalkat aina heinäkuun 15 p:ään asti, jolloin kaupunginhallituksen tekemän päätöksen ¹⁾ perusteella tuli alle 10 mk oleviin palkkoihin 30—50 p:n suuruinen kalliinajanlisäys. Kaupunginvaltuusto vahvisti ²⁾ sitten uudet kalliinajanlisäykset työntekijäin tuntipalkkoihin ja astuivat nämä voimaan elokuun 2 p:stä alkaen. Kalliinajanlisäyksen suuruus oli tällöin 1: 30 mk — 1: 50 mk, johon määrään sisältyi aikaisemmin myönnetty lisäys. Yleisten töiden lautakunta korotti vastavassa määrässä urakatöiden tariffeja elokuun 2 p:stä lukien.

Kesälomia myönnettiin vuoden aikana seuraavasti:

Osasto	Työntekijöitä, jotka nauttivat kesälomaa										Kesälo- päiviä yhteensä	
	2	3	4	5	9	12	18	21	28	32		Yhteensä
	p ä i v ä ä											
Satamarakennusosasto ...	—	7	—	28	220	77	173	142	64	1	712	10,985
Katurakennusosasto	5	5	6	150	834	223	88	397	95	—	1,803	23,562
Talorakennusosasto.....	55	87	—	41	192	57	40	30	13	—	515	4,702
Puisto-osasto	6	4	—	121	53	34	14	9	8	—	249	2,179
Varasto-osasto	—	—	—	14	30	35	29	41	15	—	164	2,563
Yhteensä	66	103	6	354	1,329	426	344	619	195	1	3,443	43,991

Tapaturmaisesti vahingoittui 602 työntekijää, joille tämän perusteella suoritettiin vahingonkorvausta yhteensä 374,087: 70 mk. Invaliideiksi joutuneiden 7 työntekijän puolesta maksettiin elinkorokorahastoon yhteensä 292,732: 90 mk. Tapaturmista aiheutuneet kustannukset olivat yhteensä 666,820: 60 mk. Työntekijät olivat vakuutetut Vakuutus oy. Pohjolassa.

Satamarakennusosasto. Satamarakennusosaston henkilökuntaan kuuluivat satamarakennuspäällikkö, avustava satamarakennuspäällikkö, toimistoinsinööri, 12 apulaisinsinööriä, 2 vaakitsijaa ja 5 piirtäjää. Vuoden aikana otettiin palvelukseen 1 insinööri. Kirjanpidosta ja kirjaamistyöstä huolehti 5 toimistoapulaista. Lähettejä oli 2. Sotapalvelukseen kutsuttiin 11 insinööriä, 1 vaakitsija ja 2 piirtäjää sekä väestönsuojelupalvelukseen 2 insinööriä; 5 insinööriä suoritti syksyllä eräitä julkisia tehtäviä.

Suoranaisesta työnjohdosta osaston työmailla huolehti 19 rakennusmestaria, 14 apulaistyönjohtajaa, 1 nosturien esimies ja 1 varastokirjuri. Sotapalvelukseen joutui 13 työnjohtajaa sekä väestönsuojelupalvelukseen 10 ja 3 oli työpalveluksessa; 4 henkilöä suoritti syksyllä eräitä julkisia tehtäviä. Rakennusmestari W. Bredenberg kaatui sodassa.

Osaston kirjoissa olevien työntekijäin lukumäärä oli vuoden alussa 630, kesäkuun alussa 685 ja vuoden lopussa 635. Kertausharjoituksiin oli kutsuttu kaikkiaan 260 työntekijää, joista 159 vuoden alussa ja 17 vuoden lopussa. 85 työntekijää osallistui väestönsuojelutehtäviin ja 3 oli määrätty työpalvelukseen. Kaatuneiden ja kuolleiden lukumäärä oli 8 (K. E. Blomqvist, L. O. Lehtinen, J. Malmisiru, J. O. Marjamäki, M. E. Puikkonen, I. F. Tähtinen, L. A. Vesterinen ja A. V. W. Vikstedt) ja kadonneitten 3 (M. J. J. Hakala, J. A. Korjonen ja L. Räsänen). Heinäkuussa

¹⁾ Ks. tämän kert. os. II. — ²⁾ S:n os. I, s. 5.

siirrettiin 62 työntekijää talorakennusosaston työmaalle, Pirkkolan omakotialueelle 2—3 kuukaudeksi.

Yleisten töiden lautakunnalle esitettiin 186 asiaa, joista 52 koski uudistuksia tai rakennustöitä ja 134 hallinnollisia tai henkilö- ja palkka-asioita. Lausuntoja annettiin m. m. Lauttasaaren teollisuusalueen rakennussuunnitelmasta, Salmikadun korkeussuhteiden muuttamisesta Suomen kaapelitehdas oy:n raidesuunnitelman mukaisesti, Vaasan höyrymylly oy:n lisäalueesta ja siitä johtuvasta Munkkisaaren asemakaavanmuutoksesta, Oy. Ford ab:n anomuksesta raiteen rakentamiseksi ja nosturin pystyttämiseksi kortteliin n:o 178, kalastajalaiturin rakentamisesta Sirpalesaareen, teurastamon elävän karjan ratapihan muutostöistä, Kuortaneenkadun raidekorkeuksista, Herttoniemen tehdasalueen rakennusjärjestyksestä, Herttoniemen-Degerön tien kunnossapidosta kaupungin toimesta ja viemärijohdon rakentamisesta Puhelinyhdistyksen tontille korttelissa n:o 57, luonnonsuojelualueen aitaamisesta Stansvikin alueella sekä sopivista varatöistä satama-alueella ja työajasta vuorotöissä. Esitykset koskivat m. m. halkoraiteen rakentamista Vaihdekadulle ja pistoraiteen rakentamista Ruoholahden rannalle, Kaivopuiston rantatien täyttämistä, rantamuurin piirustuksia y. m., satamatyöntekijäin oleskeluhuoneen sisustustöitä Katajanokan tulli- ja pakkahuonerakennukseen, Kanavakadun järjestelytöiden ja vuotamakasiinin perustustöiden aloittamista, Sörnäisten rantatien raiteen pidentämistä rakennustoimiston sementtivalimon edustalle, kaasulaitoksen alueen ja Kanasaaren välisen vesialueen täyttämistä, Kulosaaren sillan maatuen vahvistamista Kulosaaren puolella ja Kuoresaaren pohjoispuolen täyttämistä, Herttoniemen radan Vantaanjoen sillan vartijankopin myymistä ja aseman saunan rakennustöiden aloittamista, kaivinkoneen (Priestman Brothers) ja Makasiinirannan nosturien hankkimista, vesiproomun ja talviveneiden takavarikoimista sota-aikana, osaston toimistohuoneiston laajentamista sekä alikamreerinviran täyttämistä.

Satamalautakunnalle annettiin 66 lausuntoa, joista 58 koski vuokrausasioita tai rakennusten piirustuksia sekä 8 satamien rakentamista ja kunnossapitoa; kaupunginhallitukselle, rakennustoimistolle, kiinteistötoimistolle ja muille viranomaisille annettiin useita lausuntoja.

Töiden suoritusta vaikeutti huomattavasti sota ja sen jälkeen vallinnut tilanne. Paitsi että työvoima, kuten mainittu, oli suurelta osalta määrätty muihin tehtäviin, oli rakennustarpeiden, ensi sijassa puutavaran ja kuljetusvälineiden puute sota-aikana suuri. Mutta myös suoranaiset sotatapahtumat häiritsivät toimintaa. Niinpä täytyi sodan syttyessä kaikki työt jäällä keskeyttää, koska oli olemassa vaara, että työntekijät, ennen kaikkea sukeltajat, eivät ehtisi ajoissa sirpalesuojaan hälytyksen sattuessa. Tammikuussa pantiin kuitenkin nämäkin työt käyntiin ja hankittiin suojapuvut. Palkat, jotka hälytysten johdosta menetetyistä työajasta maksettiin, vietiin työtileille. V. 1940 merkittiin yhteensä 44 hälytystä työaikana, klo 7—16. Hälytykset kestivät yhteensä n. 51 tuntia.

Lauttasaaren sillan kunnossapito- ja läppäsillan käyttökustannukset olivat 87,437 mk, mistä puolet maksoi valtio.

Laiturien korjaamisen kuului tavanomaisen kunnossapidon lisäksi Pohjoissataman Halkolaiturin sisälaiturin eteläosan uusiminen ja Sörnäisten sataman Uuden laiturin korjauksen loppuunsaattaminen.

Katujen kunnossapitotyöt supistuivat moottoriajoneuvojen puutteen ja asfaltituotteiden saantivaikeuksien tähden suuresti.

Lönnrotinkadun sillan puukannen yläosa uusittiin. Ajoliikenne käytti tällöin Eerikinkadun tasoylikäytävää.

Vahvat jäät vahingoittivat useassa tapauksessa tilapäisiä purkauslaitureita ja niiden korjaus tuli kalliiksi. Lahojen osien uusimista ei sen tähden voitu suorittaa samassa määrin kuin ennen. Vain Hakaniemen laiturin puuosa uusittiin.

Länsisataman, Laivarannan ja Hietasaarenkadun raiteita sekä Munkkisaaren ja Arabian raiteita ja Herttoniemen rataa korjattiin.

Venelaiturien kunnossapito oli kovan talven takia kallista. Lisämäärärahaa tarvittiin 245,585 mk. Etenkin Humallahden, Salmisaaren salmen, Pohjoisrannan ja Kyläsaaren laiturit vahingoittuivat pahasti. Venepaikkoja oli 2,321, joista 1,813 ulkopaalullisia tai aituksellisia. Vuokrattuna oli 1,033 venepaikkaa.

Talviveneistä oli 16 luovutettu valtion sotatarpeita varten.

Jälleajosiltoja rakennettiin vain Katajanokalle Suomenlinnan liikennettä varten. Suomenlinnan kävelytie oli paikalla tammikuun 12 p:stä huhtikuun 22 p:ään. Railosiltoja ei tarvittu.

Ruoppauslaitoksella ruopattiin tavanomaisesti kaikkien suurten viemäreiden suiden edustat. Kustannukset tästä ruoppauksesta olivat 123,000 mk. Sen sijaan lumenkaatopaikkojen tienoot voitiin jättää ruoppaamatta, koska sodan takia lunta ei oltu poistettu kaduilta. Saukonlaiturin länsipään kohdalla jatkettiin ruoppausta. Väylä rakennustoimiston hiilitarhaan syvennettiin 4.5 m:iin. Vesialuetta Valkosaarenkarin länsipuolella ruopattiin. Tällä paikalla oli vielä 1920-luvulla ollut yksi kaupungin suurimmista lumenkaatopaikoista, minkä johdosta siihen oli syntynyt useamman metrin paksuinen lika- ja jätekerros, mikä nyt osittain poistettiin. Rahapajanlaiturin luoteispuolisen pään edusta ruopattiin 9.5 m:n syvyiseksi. Kaivajalla ruopattiin Saukonlaiturin länsipään edustalle jääneitä irtokiviä ja Mustikkamaan länsirannan lauttalaiturin edusta. Edelleen ruopattiin ruoppauslaitoksella Kaivopuiston ja Valkosaarten välitse käyvää laivaväylää sekä Kaivopuiston rantatien takia huvilain n:ot 12 c ja 13 rantaa. Ruoppauslaitos oli käytännössä toukokuun 10 p:stä joulukuun 19 p:ään eli 187 työpäivää, josta ajasta heinäkuun 26 p:stä joulukuun 19 p:ään eli 123 työpäivää kahdessa vuorossa. Kaikkiaan 310 vuorossa ruopattiin 172,000 m³ eli 555 m³ vuoroa kohden. Ruoppa vietiin Suomenlinnan ulkopuolelle. Hinaukseen käytettiin ajoittain satamajäänmurtaja Herculesta.

Mittauksia ja tutkimuksia tehtiin Munkkisaaren ja Hernesaaren kohdalla, Rahapajanrannan luoteisosan uusimisen takia, Hiililaiturin ja Kanasaaren välillä Sörnäisissä ja Degerön rautatietä ja satamaa varten. Tutkimuksia Pasila—Kumpula—Sörnäinen satamaradan takia täydennettiin.

Ruoppauslaitos ja rautaiset proomut olivat talven telakoituina Kone ja silta oy:n telakalla, hinausalus korjattiin Hietalahden telakalla ja moottorialukset ja puiset proomut kaupungin telakalla Jätkäsaarella. Proomu n:o 11 uusittiin kokonaan ja proomujen n:ot 10 ja 12 laidat ja kansi. 100 m²:n vesiproomu oli sodan aikana valtion hallussa.

Valaistuslaitteiden täydennystä ja korjausta ei tarvinnut suorittaa.

Länsisataman uudisrakennustöihin kuului Laivalaiturin kiveäminen ja uuden K-makasiinin edustan asfalttisepelöiminen, Majakkakadun rakentaminen viemäreineen korttelin n:o 265 eteläpuolelle sekä täyteen

vastaanotto rannalle Hietasaarenkadusta länteen. Ruoholahdenrannalle Lönnrotinkadun kohdalle rakennettiin purkausraide, jota varten otettiin määräraha v:n 1941 menoarvioon.

Salmisaaren tehdaskorttelin n:o 784 tasoitustöitä jatkettiin. Samalla tasoitettiin läheiset osat Tallberginkatua ja Porkkalankatua. Sepelimitylly ja osa sepelivarastoa siirrettiin tällöin kortteliin n:o 786.

Lauttasaarenrannan laiturityötä jatkettiin. 90 m:n pituinen päälaituri valmistui, samaten päätelaiturit ja rannan täyttäminen sekä viemäri- ja vesijohdot. Rannan ja Tallberginkadun jyrääminen jäi asfalttiemulsion puutteen takia suorittamatta.

Hernesaaren laiturityötä jatkettiin ja saatiin valmiiksi 90 m:n pituinen päälaituri samoin kuin päätelaituritkin. Fordin alueen pohjoispuolella oleva katu täytettiin. Matalasalmenkatu valmistui talvivesijohtoineen ja kaasujohtoineen Hernesaaren pohjoisrantaan saakka. Rannan täyttäminen Fordin tontin länsipuolella jäi kesken maatyötteen puutteen vuoksi. Vesialueen ruoppaamista mammutpumpulla jatkettiin laiturin edustalla.

Töitä Eteläsatamaan johtavalla Kaivopuiston ja Valkosaarten välisellä väylällä jatkettiin koko vuoden. Ruoppausta suoritettiin ja louhimistyöt valmistuivat lukuunottamatta pienehköjä täydennystöitä sekä väylän itäsvun syvennyksiä Luodon eteläpuolella.

Eteläsataman Makasiinirannan pidennystyötä entisen Laivatelakan edustalla jatkettiin. Osa takapaalutuksen betoniarinaa tehtiin. Kalliolinnan venesatama valmistui lukuunottamatta eteläpuoleista laiturimuuria. Myös venesatamasta etelään olevat kaksi arkkua täytettiin kivillä. Tehtiin arkkulaiturin takainen ahtokiveys. Paalulaiturirakenteen ulkoreuna laskettiin noppakivellä. Makasiinien väliin ja pohjoisen makasiinin pohjoispuolelle valmistettiin viemärit. Pohjoisen varastorakennuksen perustamistyötä varten tarpeellinen ponttiseinä rakennettiin Makasiinirannan puulaiturin poikki ja tämän puulaiturin kaakkoisosaa poistettiin.

Makasiinirannan pohjoisen varastorakennuksen suunnittelutöitä jatkettiin.

Makasiinirantaan pystytettiin kaksi nosturia Värtsilä-yhtymän Crichton-Vulcanin toimesta. Suursodan takia hankinta myöhästyi. Nosturirata valmistui, mutta sähköjohtojen hankintaa oli siirrettävä.

Katajanokan uudisrakennustöinä suoritettiin edelleen eräitä täydennystöitä satama-alueen itäosassa. Tulevaan proomusatamaan rakennettiin purkauslaituri, Kanavakatua järjesteltiin uudelleen, rautatieraitteita muutettiin ja päävesijohto sekä viemärijohdot kaivoineen rakennettiin uuden suunnitelman mukaan. Kenttäkiveys korvattiin kadun pohjoispuolella raiteiden kohdalla noppakiveyksellä. Noppakivien hankintakustannukset veloitettiin viereisten tonttien omistajilta.

Katajanokan vuotavarastorakennuksen piirustukset valmistuivat ja pyydettiin oikeus saada aloittaa sen perustustyöt.

Pitkäsillanrannan tehdaskorttelin n:o 300 eteläpuolisen osan järjestäminen siirtyi seuraavaan vuoteen syystä, että rannalla olevia vajoa ja halkovarastoja ei poistettu ajoissa.

Korttelien n:ot 272—278 ja Verkkosaaren katujen ja tonttien kuntoonpanotöitä jatkettiin. Varastokadun ja Raidekadun rautatieraitteet valmistuivat. Verkkosaaren ja mantereiden välisiä katuja ja tontteja täytettiin ja tasoitettiin. Erikoisella määrärahalta rakennettiin raide Verkkosaaren ja raiteen viereiset varastoalueet vuokrattiin kaupungin halkokonttorille.

Sörnäs ab:n entisillä vuokra-alueilla suoritettujen töiden kustannukset olivat v. 1940 418,712: 30 mk.

Vanhankaupunginselän ranta-alueetta tasoitettiin Kyläsaaren luota suunnitelman mukaisesti.

Herttoniemen rakennustöitä jatkettiin. Asemalle rakennettiin pesutupa ja sauna. Öljysataman väylän ruoppauksia jatkettiin. Teollisuus-alueella suoritettiin Lämmittäjäkadun tasoitustöitä, ja siitä saatu kivi ja maa käytettiin Konemestarin kadun ja Lämmittäjäkujan tasoittamiseen. Puusepänkadun leikkaustyöt aloitettiin, ja maa ynnä kiilakivi käytettiin Asemakadun tasoittamiseen ja ahtokiveykseen.

Täytettä otettiin Ison Verkkosaaren kohdalla olevaan rantaan ja Kyläsaareen vievän tien pohjoispuolelle.

Etelärannan puulaituri uusittiin matkustajatullitarkastamon edustalta ja eteläpuolelta. Laituri rakennettiin kaupungin omista metsistä saaduista tukeista, koska tukkien kuljetus ei sodan aikana voinut tapahtua rautateitse. Jotta työ ei olisi viivästynyt, ei laiturin pohjoisosaa uusittu. Tämän vuoksi maksoi uudestirakennus ainoastaan 338,662: 25 mk.

Kulosaaren laituri uusittiin täydellisesti vastapäätä Tuurholmaa. Kustannukset olivat 70,000 mk.

Katajanokan tulli- ja pakkahuonerakennuksen muutostyöt aloitettiin talorakennusosaston toimesta. Määräraha muutettiin siirtomäärärahaksi.

Hernesaaren rautatietä varten v. 1938 myönnetty määräraha jäi olosuhteiden vuoksi tänäkin vuonna käyttämättä.

Lauttasaarenkadun ja Tallberginkadun pengerrys- ja päällystystyöt korttelin n:o 781 kohdalla olevilta osilta, jotka aloitettiin v. 1939, suoritettiin loppuun. Koko työ maksoi 1,049,228 mk ja säästö oli 102,772 mk.

Lauttasaarenkatu korttelin n:o 788 kohdalla ja tämän kadun länsipuolisen kadun tasoittaminen ja päällystäminen, joka oli aloitettu v. 1939, saatettiin loppuun. Koko työ maksoi 193,784 mk, ja säästö oli 149,216 mk.

Kaivinkoneen, joka oli v. 1939 tilattu englantilaiselta Priestman Brothers toiminimeltä, ja jonka hankinta jäi suursodan ja Suomen sodan takia suorittamatta, takavarikoi Englannin hallitus. Kaupunginhallitukselle tehtiin ehdotus hankintasopimuksen purkamisesta ja suoritettun etumaksun, 1,240 £:n vaatimisesta takaisin.

Kaivopuiston rantatien töitä, jotka aloitettiin v. 1939, jolloin tehtiin ruoppauksia ja otettiin vastaan täytettä, jatkettiin. Ruoppaus saatiin loppuun ja täytettä otettiin pitkin rantaa, paitsi huviloiden n:ot 12 c ja 13 kohdalle ja huvilan n:o 9 eteläpuolelle, joissa kohdin suunnitelmaan tehtiin muutoksia. Huvilan n:o 16 kohdalla olevan kallion louhiminen aloitettiin. Sitä paitsi tehtiin kaikki rantamuuria varten tarvittavat arkut ja aloitettiin muurikivien teko. Määrärahan ylittämiseen myönnettiin lupa.

Kulosaaren siltaan kuuluvan Kuoresaaren ja Kulosaaren välisen penkereen täyttäminen aloitettiin, vaikka siltasuunnitelmaa ei vielä ollut vahvistettu. Täyttämistä suoritettiin vain Kuoresaaren pohjoispuolelle. Tarkoitukseen oli v. 1939 myönnetty määräraha.

Kalustoa hankittiin 29,204 mk:n arvosta.

Väestönsuojeluun käytettiin sodan aikana 315,479 mk. Tämä menoerä jakaantui seuraavasti: väestönsuojat 83,554 mk, laitosten ja huoneiden suojele 16,016 mk, vartioimis-, raivaus- ja korjaustyöt 204,770 mk, väestönsuojelumuodostelmien palkat 4,488 mk ja virastojen ja arkistojen siirrot 6,651 mk.

Oulunkylän—Herttoniemen radan väliaikainen liikennöiminen ja radan vartioiminen maksoivat 70,334 mk.

Paloavantoja järjestettiin palokunnalle 52 eri paikkaan kaupungin rannoille. Kustannukset olivat 9,796 mk.

Rauhansopimuksen johdosta tapahtuvaan rajaseutujen tyhjentämiseen otti osaa 4 osaston autoa. Kustannukset olivat 5,581 mk.

Satama-alueet päätettiin sodan takia eristää piikkilanka-aidalla 30,000 mk:n kustannuksin. Rauhan solmiamisen jälkeen päätös purettiin.

Helsingfors segelsällskap seuran pyynnöstä rakennettiin Liuskaluodon ja Uunisaaren väliin silta ja ensiksi mainitulle saarelle portaat henkilöliikennettä varten, mikä maksoi 10,000 mk.

Isolle Verkkosaarelle rakennettiin rautatieraide kaupungin halkokonttorin tarpeisiin. Raide maksoi 200,000 mk.

Vaihdokadun itäistä raidetta jatkettiin 70 m eteläänpäin käytettäväksi halkojen purkamiseen. Raide maksoi 40,000 mk.

Tarvon salmen vanha palanut silta kunnostettiin jalankulkuliikenteeseen. Työt suoritti urakalla rakennusmestari H. Nyberg 94,000 mk:n hinnasta.

Teurastamon elävän karjan ratapihalla suoritettiin muutostöitä. Kustannukset olivat 61,264 mk ja määräraha otettiin v:n 1941 menoarvioon.

Satamakonstaapelin vartiokoppi siirrettiin laivalaiturilta Rahapajarannalle varastorakennuksen n:o 11 kaakkoispuolelle. Työ maksoi 15,000 mk.

Degeröntiehen rakennettiin viemärijohto Puhelinyhdistyksen korttelissa n:o 57 olevalta tontilta öljysataman rataa saakka. Työ maksoi 29,854 mk.

Sörnäisten rantatien rautatieraidetta jatkettiin korttelin n:o 283 luona 20 m pohjoiseen rakennustoimiston putkivalimon tarpeiksi. Työ maksoi 16,048 mk.

Meklarinkadun itäisen raiteen kiskotarpeita varten myönnettiin 190,000 mk:n suuruisen määräraha. Raide oli tarkoitettu kortteliin n:o 267 suunnitellun Mercantile oy:n varastorakennuksen tarpeisiin.

Muiden viranomaisten sekä yksityisten laskuun suoritettiin töitä 2,117,045 mk:n arvosta. Niistä mainittakoon väestönsuoja Simonkadun taloon n:o 2, työt Vilhonvuorenkadun ja Korkeavuorenkadun suojatunneleissa ja sukellustyöt Kyläsaaren viemärijohtoon korjauksessa katuosaston laskuun, Marian sairaalan ikkunoiden peittäminen talorakennusosaston laskuun, satamanosturien käyttö ja Herttoniemen radan väliaikaisen liikenteen kustannukset satamaliikenneosaston laskuun, Laivalaiturin K-makasiinin nosturiradan viimeistely ja I-makasiinin nosturiradan korjaus Helsingin makasiini oy:n laskuun, kaivantojen tekeminen vesijohtoja varten Lauttasaarenrantaan, Majakkakatuun, Hernesaareen, Kanavakatuun ja Herttoniemen Puusepänkadun pohjoisosaan sekä korjaustyöt vesijohtolaitoksen laskuun, kaivannon tekeminen Hernesaarelle ja venelaiturin korjaus kaasulaitoksen laskuun, Kulosaaren sillan kunnossapito ja Kulosaaren maatuen vahvistus kaupunginhallituksen laskuun sekä Korkeasaaren laiturin uusiminen kiinteistötoimiston laskuun. Korvauksina laitureille ja silloille aiheutetuista vaurioista saatiin 1,150 mk. Katukäytävät korttelin n:o 781 ympäri viimeisteltiin Oy. Alkoholiliike ab:n laskuun, Kanavakadun rautatieraide korttelin n:o 150 kohdalla korjattiin

Oy. Concrete ab:n laskuun, Puhelinyhdistyksen laskuun tehtiin kaivantaja Etelärannan makasiinille n:o 4, telakka-alueelle ja Telakkakatuun, kortteliin n:o 178 rakennettiin sivuraide Oy. Ford ab:n laskuun (kaupunki myönsi kiskotarpeet ja pölkyt varastostaan), korttelin n:o 784 lounaisnurkkaan tehtiin pato Suomen kaapelitehtaan laskuun, ja Kanavakadun raideosaa varten hankittiin noppakiveä tontinomistajain, Salmikatu n:o 3 oy:n, Osuustukkukaupan ja Helsingin makasiini oy:n laskuun.

Laskuun suoritettujen töiden yleiskulujen korvauksena laskutettiin 174,264 mk. Sekalaiset tulot olivat veneiden talteenotosta y. m. 363 mk, romun myymisestä 108,587 mk ja vesiproomun takavarikossa pidosta sodan aikana saatu korvaus 27,347 mk.

Osaston kokonaismenot olivat 25,079,220 mk, josta virkailijain ja työnjohtajien palkkoja 2,981,816 mk, työntekijäin palkkoja 14,957,278 mk, laskuun tehtyjä töitä 385,394 mk, urakalla suoritettuja töitä 1,401,799 mk, varaston laskutuksia 2,936,967 mk, rakennustoimiston muiden osastojen laskutuksia 131,070 mk, kaupungin muiden laitosten laskutuksia 767,882 mk ja muita laskutuksia 1,517,014 mk. Tuloja oli kaikkiaan 2,482,447 mk.

Katurakennusosaston henkilökunnan muodostivat katurakennuspäällikkö, apulaiskaturakennuspäällikkö, toimistoinsinööri, 6 vanhempaa insinööriä, 4 nuorempaa insinööriä, 2 apulaisinsinööriä ja 4 ylimääräistä apulaisinsinööriä, 3 vakinaista ja 1 ylimääräinen vaakitsija, 5 piirtäjää, 2 kemistiä ja 2 laboranttia, alikamreeri sekä 9 vakinaista ja 4 ylimääräistä toimistoapulaista.

Suoranaisesta työnjohdosta osaston työmailla ja puhdistuslaitoksissa huolehti 75 rakennusmestaria ja 9 apulaistyönjohtajaa sekä 3 konemestaria ja 7 koneenkäyttäjää.

Vakinaisissa töissä olleiden työntekijäin lukumäärä, sotapalvelukseen kutsutut mukaanluettuina mutta työvelvollisia ja evakuoituja lukuunottamatta, oli suurin, 2,032, marraskuun puolivälissä ja pienin, 1,687, maaliskuun puolivälissä.

Sodan aikana oli osaston insinööreistä 8 kutsuttuna sotapalvelukseen, 8 oli pääasiallisesti väestönsuojelutehtävissä ja 3 huolehti osaston tavallisista töistä. Muusta miespuolisesta henkilökunnasta oli 5 joko ajan tai ajoittain kutsuttuna sotapalvelukseen, 3 oli väestönsuojelutehtävissä ja 6 suoritti rauhanaikaisia töitään. Naispuolisesta henkilökunnasta työskenteli 2 pääasiallisesti väestönsuojelutehtävissä ja 9 jäi suorittamaan rauhanaikaista työtään. Sotapalvelukseen kutsuttujen palkanmaksua varten otettiin edellisten lisäksi 3 naispuolista konttoriapulaista, joista 2 oli kansakoulunopettajia.

Rakennusmestareista ja työnjohtajista oli 21 kutsuttuna sotapalvelukseen, 35 palveli väestönsuojelutehtävissä, hoitaen sen ohella osittain tavallisia töitään, 3. komennettiin johtamaan työvelvollisten suorittamia töitä ja 26 jäi hoitamaan yksinomaan osaston töitä.

Oaston työntekijöistä oli vuoden vaihteessa 457 kutsuttuna sotapalvelukseen. Suurin määrä palvelukseen kutsuttuja oli rauhanteon jälkeen maaliskuu—huhtikuun vaihteessa, jolloin kaikkiaan 693 työntekijää oli kutsuttuna palvelukseen. Maaliskuun puolivälissä oli 57 työntekijää työvelvollisuustöissä.

Vuoden lopulla myönnettiin viidelle osaston insinöörille virkavapautta puolustuslaitoksen töihin osallistumista varten. Samaa tarkoitusta varten sai 9 rakennusmestaria virkavapautta.

Osastolle saapui kaikkiaan 918 kirjelmää ja osastolta lähti 839 kirjelmää. Tulleista kirjelmistä oli 520 lautakunnalta tulleita, 82 kaupunginhallituksen läheteitä, 32 maistraatin läheteitä, 97 kirjelmää kaupungininsinööriltä tai rakennustoimiston muilta osastoilta, 36 kirjelmää kaupungin eri laitoksilta ja 151 kirjelmää valtion virastoilta, yksityisiltä liikkeiltä tai henkilöiltä. Lähteneet kirjelmät jakautuivat taas seuraavasti: 291 lausuntoa tai esitystä lautakunnalle, 174 kirjelmää kaupungininsinöörille tai rakennustoimiston muille osastoille, 85 lausuntoa ja kirjelmää kaupungin muille laitoksille ja 289 valtion virastoille, yksityisille liikkeille tai henkilöille.

Saapuneita laskuja oli 6,670 ja lähetettyjä laskuja 727. Sairasavustuksien maksumääräyksiä oli 1,509, lopputilejä 775, kesälomamääräyksiä 1,503, sotilaspalkkojen maksumääräyksiä 7,074 ja kaupungin kiinteistöjen vartioimispalkkojen maksumääräyksiä 44. Tapaturmailmoituksia oli 325 ja eläkeselvityksiä 16.

Osastolla laadittiin yhteensä 326 piirustusta, joista 246 käsitteli väestönsuojelujärjestelyjä. Muualta tulleita piirustuksia oli 355. Tonttikarttoja varten tarvittavia viemäritietoja annettiin kaupungingeodeetille 117 ja kirjallisia viemärinkorkeusilmoituksia vesijohtolaitosta varten tehtiin 244.

Vuoden aikana suoritetuista suunnittelutöistä mainittakoon seuraavat:

Ehdotukset ja työpiirustukset kaupungin rakentamia tai suunnittelemissa eri tarkoituksiin käytettäviä suojahuoneita varten sekä näiden yhteyteen rakennettuja yksityisiä suojahuoneita varten; Tervasaaren puhdistuslaitoksen ja Näkinkujan pumppulaitoksen kokooajohtojen ja reunakynnyskaivojen piirustukset sekä tunnelisuunnitelmat Meilahden viemäriolonen järjestelyä varten; Pirkkolan puhdistuslaitoksen piirustukset sekä menoarvioon sisältyvien katu- ja viemäritöiden y. m. piirustukset ja kustannusarviot.

Poikkeuksellisten olojen ja eräiden rakennusaineiden, erikoisesti bitumin, puutteen takia vuotuista tienkunnossapitoa oli pakko supistaa mitä suurimmassa määrin, mikä merkittävästi tulee vaikuttamaan teiden kuntoon myöskin v. 1941.

Katujen ja yleisten paikkojen korjauksiin ja kunnossapitoon oli menoarvioon varattu 1,500,000 mk:n määräraha. Kustannukset olivat 1,499,496: 70 mk ja tässä on huomattava, että sekä työpalkat että rakennusaineiden hinnat olivat kohonneet. Kustannukset jakautuivat seuraaviin eriin: kiveämiset 1,128,144: 80 mk, asfalttisepelöimiset 105,276: 30 mk, käytävät 182,898: 15 mk, painuneiden katujen korotus ja tasoitus 3,932: 95 mk sekä työnjohto ja sekalaiset menot 79,244: 50 mk.

Teiden korjaukseen oli myönnetty 2,400,000 mk:n määräraha. Kustannukset olivat kuitenkin edellä esitetystä olosuhteista johtuen vain 1,279,897: 45 mk. Teiden korjausta, uudelleenpäällystämistä asfalttipepelyksellä ja asfaltilla suoritettiin yhteensä 55,850 m².

Maantienjatkeiden vuotuiset kustannukset, joihin valtio osallistuu määrättyllä erällä, olivat 89,790: 55 mk. Maantienjatkeiden perusparannuksia ei suoritettu, joten koko määräraha, 100,000 mk, palautui kaupunginkassaan.

Sopimuksiin perustuva yksityisten osuukien kunnossapito Hämeen-tiellä maksoi 9,034: 10 mk, kaupungin katuosain viereisten kaiteiden kunnossapito 139,027: 90 mk, katukilpien uusiminen 8,175: 55 mk, mittaukset ja tutkimukset 85,256: 20 mk, liikennejärjestelyt 57,819: 20 mk ja katu-

päälysteiden uusiminen 104,512: 10 mk. Teiden varustamista kestopäälysteellä ei vuoden aikana voitu suorittaa raaka-aineenpuutteen takia. Täyte- maan vastaanottoon myönnetystä määrärahasta käytettiin 91,367.80 mk.

Katurakennusosaston tielaboratorion toiminta oli suurimman osan vuotta keskeytyksissä, koska osaston sekä kemistit että laborantit olivat ajoit- tain kutsuttuina sotapalvelukseen. Tämän takia joutuivat tielaboratorion kemisti ja laborantti osan ajasta, jonka olivat vapaina sotapalveluksesta, hoitamaan puhdistuslaitosten kemiallisia tutkimuksia. Kuitenkin ehdittiin kevään ja syksyn aikana suorittaa emulsiotutkimukset, jotka osoittivat, että käytetyt emulsiot olivat laadultaan tyydyttäviä. Emulsion pysyvai- syyden tutkimiseen käytettiin erästä uutta tanskalaisen tietutkimuslai- toksen ehdottamaa menetelmää, jossa emulsiota laimennettiin 17 kovuus- asteisella vedellä. Tämä menettely antoi hyviä tuloksia.

Myöskin vähäisten vuoden aikana suoritettujen kestopäälyste- ja käy- täväpäälystetöiden raaka-aineet tutkittiin. Tulokset eivät olleet joka suh- teessa tyydyttäviä, mutta tämä aiheutui poikkeuksellisista olosuhteista ja sopivien raaka-aineiden hankintavaikeuksista.

Muista laboratoriotöistä mainittakoon tutkimukset vanhojen irtirevit- tyjen asfalttipäälysteiden käyttömahdollisuuksista, menetelmät pehmei- den bitumilaatujen kovettamisesta, jotta ne soveltuisivat käytettäväksi eristykseen ja putkien saumoihin sekä useiden tarjolla olevien terva- ja asfalttivalmisteiden tutkimukset.

Katujen, teiden ja yleisten paikkojen puhtaanapitokustannukset olivat 5,298,752: 20 mk. Katuvalaistuksen kustannukset olivat kaasuväläistuk- sesta 1,229,774: 85 mk ja sähkövalaistuksesta 3,633,283 mk. Kustannusten suhteellisen alhaiset määrät johtuvat pimennyksestä sodan aikana. Yleis- ten vesipostien kustannukset olivat 146,600 :60 mk.

Menoarvioon sisältyvistä katu- ja tieuudistöistä suoritettiin m.m. seu- raavat: Mechelininkadun itäinen käytävä Pohj. Hesperiankadulta Väinä- möisenkadulle, 125,725: 20 mk, Munkkiniemenkadun pohjoispuolen loppu- tasoitus, 151,819: 20 mk, Valpurintien tasoitus Munkkiniemenkadulta Pih- lajatielle, 161,244: 85 mk, Jalavatie lopputasoitus Munkkiniemenkadulta Pihlajatielle 76,196: 90 mk; näissä ei katujen asfalttisepelointiä ole voitu suorittaa bitumipuutteen takia. Josafatinkadun lopputasoitus suoritettiin 67,651: 80 mk:n kustannuksin. Tämä työ oli aloitettu jo edellisellä vuonna, jolloin työhön käytettiin 50,087: 20 mk. Suvilahdenkadun lopputasoitus työ aloitettiin ja kustannukset olivat 77,360: 65 mk; Joukolantien tasoitus Unta- monkujalta Pellervonkujalle, kustannukset 41,025: 35 mk, osa viimeistely- töistä jäi suorittamatta; Käpyläntien osittainen tasoitus Taivaskallion- tieltä Askolantielle suoritettiin vuoden kuluessa ja kustannukset olivat 285,677: 15 mk; vedenottoaikan rakentaminen Antintalon luo Seurasaa- relle suoritettiin 44,864 mk:n kustannuksin.

Edellä mainitut menoarvioon sisältyvät katurakennustyöt ovat sangen vähäiset, riippuen poikkeuksellisista olosuhteista. Osaksi oli lukuisia töitä, jotka oli aloitettu jo edellisellä vuonna, suunniteltuja olympiakisoja sil- mälläpitäen, osaksi taas oli joukko töitä siirrettävä myöhäisempään ajan- kohtaan, koska katurakennusosaston työvoimaa tarvittiin lukuisiin eri väestönsuojelutöihin eikä siis menoarvioon sisältyviä töitä ehditty suorittaa. Töiden lykkääminen aiheutui myös monessa tapauksessa raaka-aineen- puutteesta.

Suoritettujen, menoarvioon sisältyvien katujen, teiden ja yleisten paik-

kojen uudistöiden kustannukset olivat yhteensä 4,356,709: 11 mk, mihin sisältyy valtiolle maksettu kaupungin osuus lentokentän pohjois—eteläsuuntaisen pääkiitoradan jatkamisesta, 1,467,606: 56 mk, ja katujen, teiden ja yleisten paikkojen kunnossapitooon käytettiin 3,364,377: 55 mk eli siis yhteensä 7,721,086: 66 mk.

Viemärien kunnossapito- ja korjauskustannukset olivat 1,003,476 mk, jakautuen seuraavasti: johdot 511,091: 30 mk, kaivot 327,235: 95 mk, ojat 24,053: 05 mk, työnjohto ja sekalaiset menot 134,695: 10 mk, Munkkiniemen kaivot 4,545: 60 mk sekä Munkkiniemen ojat 1,855 mk. Välttämättömiä viemäriverkoston täydennystöitä suoritettiin useissa eri paikoissa kaupungissa ja niiden kustannukset olivat yhteensä 249,996: 60 mk. Viemäreiden huuhteluveden kustannukset olivat yhteensä 9,191: 40 mk. Alppilan puhdistuslaitoksen käyttö- ja hoitokustannukset olivat 38,018: 10 mk, Savilan pumppuaseman 282,653: 95 mk, Nikkilän sairaalan puhdistuslaitoksen 43,785: 65 mk, Rajasaaren puhdistuslaitoksen 478,512: 05 mk ja Kyläsaaren puhdistuslaitoksen 821,922: 30 mk. Tulot kaasun myynnistä Kyläsaaren ja Rajasaaren puhdistuslaitoksista sekä lietteen myynnistä olivat yhteensä vain 59,096: 60 mk, mikä osaksi johtui lietteen kuljetusvaikeuksista ja osaksi siitä, että Kyläsaaren suuri lietesäiliö oli korjauksen alaisena ja kaasun kehitys siinä siis keskeytyksissä. Osansa kaasun- ja lietteen vähyyteen, edelliseen vuoteen verrattuna, on myös asukkaiden evakuoimisella sodan aikana.

Alppilan puhdistuslaitoksen puhdistusteho oli hyvä. Laitoksen kokonaispuhdistusteho oli, mitattuna 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen (b.h.k:n) mukaan, 10 kuukauden aikana keskimäärin 80.1 %. Heinä- ja elokuussa ei tutkimuksia ehditty suorittaa.

Nikkilän sairaalan puhdistuslaitoksen puhdistusteho oli hyvä. Kemistien sotapalveluksen takia ei ehditty suorittaa biokemiallisia tutkimuksia, mutta mekaanisen puhdistuksen teho oli erinomainen, 97.5 %.

Savilan pumppuasemalta pumpattiin vuoden aikana Rajasaaren puhdistuslaitokseen 2,529,565 m³ viemärivettä ja Töölönlahteen sadevesisäiliön kautta 59,930 m³ eli yhteensä 2,589,495 m³. Sähköenergian kokonaiskulutus laitoksessa oli 240,818 kwt. Hiekanerottimesta poistettiin 68 m³ hiekkaa ja välpistä 64 m³ välpäjätteitä.

Rajasaaren puhdistuslaitoksessa puhdistettiin vuoden aikana 3,830,040 m³ viemärivettä, mistä määrästä 1,300,475 m³ tuli laitokseen gravitatiojohdoissa ja pumpattiin Rajasaarella ja loput pumpattiin suoraan Savilasta. Saostuvien aineiden määrä oli laitokseen tulevassa vedessä keskimäärin 4.1 cm³/ltr/2t, ja mekaanisesti puhdistetussa vedessä keskimäärin 0.25 cm³/ltr/2t. Mekaaninen puhdistusteho oli siis noin 94 %. Mitattuna 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan oli mekaaninen puhdistusteho keskimäärin n. 31 %. Biologisesti puhdistettiin laitoksessa kaikkiaan 1,356,970 m³ viemärivettä. Biologinen kokonaispuhdistusteho, mitattuna 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan oli keskimäärin 94 %. Vuoden paras biologinen kokonaispuhdistusteho oli 98.9 % 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan ja paras puhdistustulos 2 mg/ltr 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen puhdistetussa vedessä. Puhdistetun veden biokemiallinen hapenkulutus on ollut keskimäärin 12 mg/ltr.

Laitoksen kaasuntuotanto oli vuoden aikana 222,645 m³ metaanikaasua. Tuotetusta kaasusta käytettiin 214,112 m³ puhdistuslaitoksen voima- ja

valaistustarpeisiin sekä lietesäiliöiden ja konehuoneen lämmittämiseen ja laboratorion sekä konemestarien asuntojen keittotarpeisiin, jonka lisäksi 22 m³ myytiin Helsingfors kanotklubb nimiselle seuralle veden lämmittämistä varten. Ylijäämä, 8,503 m³ metaanikaasua, täytyi laskea ilmaan, koska yhdysjohtoa kaupungin kaasuverkostoon ei vielä ollut olemassa suurimman kaasunkehityksen aikana. Kaasumoottoreiden jäädytysvettä käytettiin lämmitystarkoituksiin. Myöskin moottorien poistokaasujen lämpö otettiin talteen esilämmittimellä. Täten saatu lämpö riitti suuren osan vuotaa tyydyttämään laitoksen lämmöntarpeen. Kun kaasuntuotanto ei ajoittain riittänyt tyydyttämään laitoksen lämmön- ja voimantarvetta, tarvittiin moottoreiden öljyllä käyttöön 17,155 kg naftaa ja lämmityskattiloita varten 15 tonnia koksia ja 51 syltä halkoja. Laitoksen voiteluöljyn käyttö oli 3,223 kg. Laitoksessa käytetty sähköenergia oli 299,881 kwt. Lietelavoille johdettiin 8,771 m³ lietettä. Kuivuessaan sen tilavuus supistui 5,377 m³:iin, mikä lietemäärä osaksi käytettiin kaupungin omiin tarpeisiin, osaksi myytiin. Kuljetusvaikeuksien takia oli liete ajettava lähellä oleviin kaupungin puistoihin. Hiekanerottimesta poistettiin 50 m³ hiekkaa ja välpistä poistettiin 59 m³ välpäjätteitä. Kokonaiskäyttökustannukset, korot ja kuoletukset poislaskettuina, mutta laborantin palkka ja gravitatiojohtoa myöden tulevan viemäriveden pumppauskustannukset mukaanluettuina, olivat 14 p puhdistettua likavesikuutiometriä kohden, joka vastaa 7: 40 mk henkilöä kohden vuodessa, kun puhdistuslaitoksen viemäroimisalueella asuu n. 70,000 henkilöä.

Kyläsaaren puhdistuslaitoksessa puhdistettiin vuoden aikana 2,326,610 m³ viemäriä, josta biologisesti 1,295,600 m³ ja loput ainoastaan mekaanisesti. Biologisen kokonaispuhdistuksen teho, 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan mitattuna, oli n. 96 % ja mekaaninen puhdistusteho n. 28 %. Saostuvien aineiden määrä oli laitokseen tulevassa vedessä keskimäärin 7.3 cm³/ltr/2 t ja mekaanisesti puhdistetussa vedessä keskimäärin 0.9 cm³/ltr/2 t. Saostuviin aineisiin nähden oli siis mekaaninen puhdistusteho keskimäärin 86 %. Vuoden paras biologinen kokonaispuhdistusteho oli 99.9 % 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan ja paras puhdistustulos 1 mg/trl 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen puhdistetussa vedessä. Keskimäärin oli 5 vuorokauden biokemiallinen hapenkulutus puhdistetussa vedessä vuoden aikana 11 mg/ltr. Laitoksen kaasuntuotanto oli vuoden aikana 115,071 m³ metaanikaasua. Kaasu myytiin kaupungin kaasulaitokselle. Lietelavoille johdettiin 13,359 m³ lietettä. Kuivuessaan sen tilavuus supistui 2,160 m³:iin, mikä lietemäärä osaksi käytettiin kaupungin omiin tarpeisiin, osaksi myytiin. Hiekanerottimesta poistettiin 50 m³ hiekkaa ja välpistä 40 m³ välpäjätteitä. Laitoksen voimankulutus oli kaikkiaan 610,108 kwt. Laitoksen kokonaiskäyttökustannukset, viemäriveden pumppaus ja kemistin palkka mukaanluettuina, mutta korot ja kuoletukset poistuettuina olivat 35 p puhdistettua likavesikuutiometriä kohden, mikä vastaa 12: 65 mk henkilöä kohden vuodessa, kun puhdistuslaitoksen viemäroimisalueen asukasluku on n. 65,000. Tällöin on teollisuuslaitosten likavesimäärä myös jaettu henkilömäärälle.

Sota-aika vaikutti suuresti määrin edellä esitettyihin puhdistuslaitosten numerotietoihin. Sekä asukkaiden evakuointi että sodanjälkeinen runsas kaupunkiin muutto teki mahdottomaksi tarkasti määritellä viemäroimisalueen asukaslukua, eikä viemärivesimäärä ja vuosituloksetkaan siis ole täysin verrattavissa aikaisempien vuosien tuloksiin.

Vuoden aikana suoritetuista suurehkoista viemäriverkon uudis- ja täydennystöistä mainittakoon seuraavat: Toisen linjan viemäriin uusiminen Porthaninkadulta Hämeentielle aloitettiin ja varoja käytettiin vuoden aikana 115,422: 65 mk; Harjukadun viemäriin uusiminen ja jatkaminen vesijohtotyön yhteydessä 99,926: 15 mk:n kustannuksin; kokoojajohdon rakentaminen viemäristä n:o 33 Näkinkujalle aloitettiin ja varoja käytettiin vuoden aikana 971,254: 95 mk. Erilaisia välttämättömiä viemäriverkoston täydennystöitä suoritettiin 1,178,967: 40 mk:n kustannuksin.

Uusien katujen rakentamisen yhteydessä rakennettiin viemäreitä seuraaviin katuihin: Munkkiniemenkatuun Valpurintieltä Pihlajatielle 569,396: 50 mk:n, Valpurintiehen Munkkiniemenkadulta Pihlajatielle 191,978: 85 mk:n, Jalavatiehen Munkkiniemenkadulta Pihlajatielle 117,985: 85 mk:n kustannuksin.

Kustannukset vuoden aikana suoritetuista menoarvioon sisältyvistä viemäreiden uusimisista ja uusista viemäreistä olivat 3,517,642: 75 mk ja viemäreiden korjauksesta ja kunnossapidosta sekä puhdistuslaitosten käytöstä ja hoidosta yhteensä 2,927,556: 05 mk. Puhdistuslaitosten ja putkivalimon vuokrat olivat 125,010 mk, joten viemäreiden ja puhdistuslaitosten kokonaiskustannukset olivat yhteensä 6,570,208: 80 mk.

Putkivalimossa valmistettiin vuoden aikana kaikkiaan 1,047 m betonista muhviputkea, halkaisijan vaihdellessa 60—130 cm, 127 kpl sadevesikaivoja ja 283 kpl sadekourulaattoja.

Syistä, jotka on esitetty katurakennustöiden yhteydessä, ei kaikkia menoarvioon sisältyviä viemäritöitä ehditty suorittaa ja kunnossapitokin tuli sodan aikana hiukan laiminlyödyksi.

Urheilukenttien korjaus- ja kunnossapito suoritettiin menoarvioon otettujen määrärahojen puitteissa. Kustannukset olivat seuraavat: Eläintarhan, Kallion, Haapaniemen, Käpylän, Väinämöisenkadun, Kaisaniemen ja Annalan urheilukenttien kunnossapito 278,548: 70 mk; Töölön pallokenttien kunnossapito 172,424: 95 mk; Käpylän raviradan urheilukenttien ja pallokenttien kunnossapito 159,282: 40 mk; velodromin radan ja kentän kunnossapito 74,995: 50 mk; maratonradan kunnossapito 3,110 mk; Herttoniemen hiihtomäen kunnossapito 19,658: 35 mk; hiihtomäkien rakentaminen ja kunnossapito 9,878: 25 mk; kelkkamäkien rakentaminen ja kunnossapito 28,540: 25 mk; Kaisaniemen verkkopallokenttien kunnossapito 16,966: 90 mk; maaluistinratojen kuntoonpano ja kunnossapito 152,380: 05 mk; Mustikkamaan juhla kentän kunnossapito 6,498: 25 mk; pesäpallokenttien kunnossapito 7,255: 40 mk; sekä Laakson ratsastusradan ja ratsastusteiden kunnossapito 9,130 mk. Urheilu- ja leikkikenttien vesipostien rakentaminen maksoi 81,324: 50 mk ja kenttien kasteluun ja kahlaamoon käytetty vesi maksoi 29,930 mk.

Kustannukset olivat varsinkin talviurheilulaitteiden osalta erittäin pienet, koska laitteita ei käytetty sotatalven aikana, joten kustannukset siis ovat pääasiallisesti syystalven kustannuksia.

Uudistöistä, joita varten oli määräraha v:n 1940 menoarviossa, mainittakoon seuraavat: uimastadionin rakennustyötä, joka aloitettiin jo edellisen vuoden aikana, suoritettiin 1,113,524: 40 mk:n kustannuksin, mutta jäi se loppuunsaorittamatta, kun Englannista tilattua koneistoa ei saatu toimitetuksi perille; soutustadionille johtaviin teihin, joiden rakentaminen myös oli aloitettu jo v. 1939, käytettiin v. 1940 150,471: 55 mk; Pallokentän ja stadionin välisen alueen järjestely vaati 400,000 mk; Töölön pallokenttien

katsomoiden ja kenttien väliset tiet rakennettiin 255,000 mk:n kustannuksin; ja ratsastushallialueen tallien välisten alueiden tasoitus maksoi 310,000 mk. Velodromin katselijaparvekkeiden laajentaminen, jota varten menoarvioon oli otettu lisämääräraha, maksoi 960,891: 50 mk.

Katurakennusosaston uusia urheilulaitteita varten suorittamien töiden kustannukset olivat 3,200,247: 15 mk ja urheilulaitteiden kunnossapitokustannukset 1,049,923: 50 mk eli yhteensä 4,250,170: 65 mk.

V:sta 1939 siirretyillä määrärahoilla suoritettiin alla mainitut työt seuraavin kustannuksin: Töölöntorin keskiosan päällystäminen ja istutukset saatiin valmiiksi 148,098: 10 mk:n kustannuksin; Nordenskiöldinkadun leventämisen loppuunsaattaminen 85,392: 10 mk:n; Ensi linjan tasoitustyön jatkaminen 606,573: 25 mk:n; Mäkelänkadun länsipuolen tasoitustyön jatkaminen Koskelantien ja Pohjolantien välillä 107,402: 30 mk:n; Koskelantien tasoitustyön jatkaminen Mäkelänkadulta Käpyläntielle 239,945: 85 mk:n; Pirkkolan katujen tasoitustyön jatkaminen 415,644: 65 mk:n; ja Etel. Hesperiankadun y.m. tasoitustyön jatkaminen 393,812: 45 mk:n kustannuksin; Urheilukadun leventämiseen käytettiin vuoden aikana 432,823: 65 mk ja Eläintarhantien järjestelyyn Mäntymäen kohdalla 282,765: 60 mk; Töölönlahden rantaa kiertävän tien rakentamista jatkettiin ja kustannukset olivat 453,218: 55 mk; Kumpulantie rakennettiin valmiiksi nykyisen levyiseksi ja kustannukset olivat 343,644 mk; Etel. Rautatiekadun lopputasoitus maksoi 74,743: 05 mk; Pihlajatie tasoitustyön jatkaminen maksoi 117,536: 05 mk; Koskelantien viemäri Mäkelänkadulta länteenpäin aloitettiin 217,642: 20 mk:n kustannuksin; Pirkkolan omakotialueen viemäritöitä suoritettiin 673,444: 30 mk:n kustannuksin; Sivutien viemäri vaati 140,084: 80 mk; kokoojajohdon rakentamista Kauppatorilta Liisankadulle jatkettiin ja kustannukset vuoden aikana olivat 1,388,406: 95 mk; Rajasaaren puhdistuslaitoksen töitä jatkettiin 382,079 mk:n kustannuksin. Suuri osa näistä töistä aiheutui konehuoneessa tapahtuneesta kaasuräjähdyksestä; Kolmannen linjan viemäriin uusiminen aloitettiin ja varoja käytettiin 72,969: 40 mk; putkivalimon lisärakennuksen työt aloitettiin 198,027: 90 mk:n kustannuksin; viemäriin Eläintarhantien alitse Mäntymäen kohdalla käytettiin 202,465: 90 mk; Jämsänkadun viemäriin käytettiin 90,677: 60 mk; sekä Tervasaareen johtavaan viemäriin ja penkereeseen käytettiin 494,345: 95 mk ja Käpylän ravirata-alueen urheilukenttään 289,335: 05 mk. Siirretyillä määrärahoilla suoritettujen töiden yhteiset kustannukset olivat 9,038,616: 10 mk.

Vuoden aikana osittain aloitettiin ja osittain loppuunsaoritettiin joukkotöitä, joita varten määrärahoja myönnettiin käytettävissä olevista käyttövaroista tai v:n 1941 menoarvion ennakkona. Nämä työt aiheutuivat suurimmaksi osaksi väestönsuojelutoimenpiteistä, joihin kaupungin oli pakko ryhtyä sodan takia.

Täten suoritettiin sodan aikana kuten edellisenäkin vuonna tilapäisiä suojelujärjestelyjä, tehtiin erilaisia suojakaivantoja, yleisiä väestönsuojia vesijohto- ja viemäritunneleihin, suojahuoneita kaupungin rakennuksiin, poliisilaitosta, väestönsuojelumuodostelmia, ensiapuasemia y.m. varten, suojelutoimenpiteitä koneita, tarveainevarastoja ja eri laitoksia varten, raivauksia pommituksien jälkeen, korjauksia ja vartiointia, viraston siirto- sekä evakuoimistotoimenpiteitä. Näiden töiden kustannukset olivat yhteensä 2,365,313 mk.

Pysyviä suojahuoneita ja ilmapuolustusjärjestelyjä tehtiin yhteensä 35,203,719: 55 mk:n kustannuksin. Tällaisia olivat suojahuoneet eri väes-

tönsuojelumuodostelmia varten, sairaala-asemat, kaasunpuhdistusasemat, suojat palokuntaa varten sekä yleiset väestönsuojat ja aktiivisen ilmapuolustuksen rakennustyöt. Lisäksi tehtiin suojat kaupungin teknillisiä laitoksia ja Puhelinyhdistystä varten, joiden kustannukset sisältyvät alempana mainittuihin, näiden laitosten ja yksityisten tilaajien töihin.

Muista töistä, joita varten vuoden aikana oli myönnetty erikoinen määräraha, mainittakoon seuraavat: työt ratsastushallialueella 668,498: 35 mk; Pirkkolan omakotialueen toisen rakennusvaiheen työt 3,232,065: 45 mk; korttelin n:o 604 tontin n:o 3 viereisten käytävien rakentaminen 58,073 mk; pallokenttien puhdistaminen rikkaruohoista 86,179: 20 mk; Johanneksen kirkon viereisen urheilukentän tasoitustyö 100,771 mk sekä vesijohdon rakentaminen Hesperianpuiston pesäpallokentille 33,793: 25 mk. Näiden töiden kustannukset olivat yhteensä 4,269,387: 75 mk.

Paitsi edellä mainittuja menoarvioon sisältyviä tai erikseen myönnettyillä määrärahoilla tehtyjä töitä, suoritettiin myös töitä kaupungin muille laitoksille, Puhelinyhdistykselle ja yksityisille talonomistajille sekä sodan aikana komendanttinviraston tai muiden sotilaslaitosten määräämiä töitä. Näihin töihin sisältyvät myös, kuten ylempänä on mainittu, suojahuoneet eri laitoksia ja Puhelinyhdistystä varten. Näiden tilaustöiden kustannukset olivat yhteensä 21,048,317: 15 mk.

Kuten edellä esitetystä käy ilmi, sotapalvelukseen kutsumisen johdosta huomattavasti supistunut henkilökunta sai ottaa suoritettavakseen lukuisia sille uusia tehtäviä kuten suojahuoneiden suunnitteluja, rakentamista ja varustamista eri tarkoituksiin sekä muita järjestelyjä väestön suojaamiseksi ja kaupungin eri laitosten toiminnan turvaamiseksi sodan aikana. Tämä ei luonnollisestikaan voinut käydä päinsä vaikeuksitta ja ilman, että henkilökunnan työkykyä äärimmäisen tehoisesti käytettiin hyväksi.

Erikoisesti mainittakoon vielä, että Tukholman kaupunki lähetti sodan aikana Helsinkiin täydellisesti varustetun työryhmän tarpeellisine koneineen, autoineen ja työkaluineen. Tämä ryhmä työskenteli koko täällä olonsa ajan eli helmikuun puolivälistä huhtikuun alkuun saakka erään sairaala-aseman suojan louhimistöissä.

Talorakennusosasto. V. 1940 oli talorakennusosaston palveluksessa kaupunginarkkitehti, joka nautti sairauslomaa marraskuun 13 p:stä vuoden loppuun, apulaiskaupunginarkkitehti, lämpötekniikko, toimistoarkkitehti, 4 vanhempaa arkkitehtiä, apulaisarkkitehti, ylimääräinen arkkitehti, alikamreeri sekä 5 toimistoapulaista. Suoranaisesta työnjohdosta osaston työmailla huolehti 26 rakennusmestaria.

Työvoima vaihteli, ollen 245 tammikuun ensimmäisellä viikolla ja 563 joulukuun viimeisellä viikolla ja oli suurin elokuun 30 p:n ja syyskuun 5 p:n välisellä viikolla, 814 työntekijää. Työvoiman viikkokeskimäärä oli koko vuoden aikana 461 työntekijää (v. 1939 425).

Kaupungin omistamien rakennusten ja talojen korjausta ja kunnossapitoa varten oli menoarviossa yhteensä 6,176,850 mk:n suuruinen määräraha. Määrärahaan lisättiin 397,600 mk kansakoulurakennusten korjaamiseksi sotilasmajoitusten jälkeen, joten käytettävissä oleva määräraha nousi 6,574,450 mk:aan. Menoarvion lukuun Korjaus ja kunnossapito merkittyjen töiden kustannukset nousivat 4,846,667: 40 mk:aan. Lämpö- ja vesijohtojen korjaus nimistä määrärahaa ylitettiin 9,092: 90 mk ja Lämpö- ja vesijohtojen korjaus, 29,513: 40 mk. Kaupunginhallituksen päätök-

sen ¹⁾ mukaisesti pommituksen Annankadun, Eläintarhan ja Vallilan kansakouluissa sekä Kansakoulukadun ammattikoulutalossa aiheuttamien vaurioiden korjaamiskustannukset suoritettiin asianomaisista korjausmäärärahoista. Tämän johdosta ammattikoulutalojen korjausmäärärahaa ylitettiin 119,655: 50 mk. Albergan kartanon korjaustöitä varten 184,000 mk siirrettiin v:een 1941. Jos viimeksi mainittu summa sekä yhteenlaskettu määrärahavajaus vähennetään 1,886,044: 40 mk:n suuruisesta säästöstä, jää jäljelle 1,543,782: 60 mk, joka summa on säästönä palautettu kaupunginkassaan. Tarveaineiden puutteen vuoksi suoritettiin vain välttämättömimmät maalaustyöt, mikä on syynä verraten suureen säästöön.

Uudis- ja muutosrakennustöitä varten oli menoarviossa yhteensä 35,850,265 mk:n suuruinen määräraha johon lisättiin v:sta 1939 siirretyt 12,594,122: 05 mk ja v:n 1941 menoarvioon merkityt 869,518: 45 mk. Käytettävissä oleva määräraha nousi siis 49,313,905: 50 mk:aan. Kustannukset nousivat 23,507,801: 25 mk:aan. Kunnalliskodin Oulunkylässä olevan haaraosaston saunan rakentamiseksi myönnettyä määrärahaa ylitettiin 27,207: 15 mk sekä soutu- ja melontastadionia varten talousarvioon sisällytettyä määrärahaa 4,131: 60 mk. Suorittamatta jääneitä töitä varten siirrettiin 24,883,813: 80 mk v:een 1941. Jos viimeksi mainittu summa sekä vajaus vähennetään 25,837,443 mk:n suuruisesta säästöstä, jää jällelle 922,290: 45 mk, joka palautettiin kaupunginkassaan.

V:sta 1939 siirrettiin sen lisäksi määrärahoja yhteensä 25,298,047: 65 mk. Määrärahasummaan lisättiin 593,944: 60 mk, joka on otettu huomioon v:n 1941 menoarviossa, joten käytettävissä oleva määräraha nousi 25,891,992: 25 mk:aan. Suoritettujen töiden kustannukset nousivat 4,935,813: 25 mk:aan. V:sta 1939 siirrettyjä määrärahoja Kivelän sairaalan ruumishuoneen ja Lapinlahdenkadun kansakoulun rakennustöiden loppuunsaattamiseksi ylitettiin, ensiksi mainittua 80,000 mk ja viimeksi mainittua 118,457: 20 mk. Määrärahasäästöstä 20,726,382: 50 mk siirrettiin v:een 1941. Jäännös, 229,796: 50 mk, palautettiin säästönä kaupunginkassaan.

Vuoden aikana suoritettiin sen lisäksi töitä, joita varten varat oli myönnetty ennakolta v:n 1941 menoarviosta, osaksi kaupunginvaltuuston tai kaupunginhallituksen käyttövaroilla sekä määrärahoilla, joita oli myönnetty teknillisille laitoksille, yhteensä 13,588,344: 75 mk:lla. Näitä töitä varten käytettävissä olevasta määrarahasta palautettiin 37,255: 75 mk säästönä kaupunginkassaan.

Paitsi edellä mainittuja töitä suoritettiin töitä muiden kunnallisten laitosten ja viranomaisten laskuun yhteensä 1,118,333: 50 mk:illa, jotka työt tuottivat toimistolle voittoa 66,814: 50 mk.

Talorakennusosaston v. 1940 suorittamien töiden kokonaiskustannukset nousivat 47,996,960: 15 mk:aan (52,159,542: 30 mk v. 1939).

48,594,136: 10 mk:n suuruisesta säästöstä 45,794,196: 30 mk siirrettiin v:een 1941; jäännös eli 2,799,939: 80 mk (3,966,498: 50 mk v. 1939) palautettiin kaupunginkassaan.

Seuraavat suurehkot uudisrakennustyöt on vuoden aikana loppuunsaoritettu.

Lapinlahden uutta kansakoulua varten oli talousarvioon merkitty 12,133,000 mk; kustannukset nousivat 12,251,457: 20 mk:aan ylittäen määrärahaa 118,457: 20 mk. Sähkötyöntekijäin lakko kesällä 1939 sekä

¹⁾ Ks. tämän kert. os. II.

sotilasmajoitukset aiheuttivat pääasiallisesti määrärahan ylityksen. Kun rakennuksen kuutiosisältö on 32,200 m³, on kustannus 380: 48 mk m³:ltä.

Nikkilän sairaalan juhlasalirakennuksen määräraha oli 3,012,000 mk, kustannukset nousivat 2,895,944: 95 mk:aan ja säästökksi jäi siis 116,055: 05 mk.

Kivelän sairaalan ruumishuonetta varten oli varattu 1,020,550 mk; kustannukset nousivat 1,100,550 mk:aan ylittäen käytettävissä olevaa määrärahaa 80,000 mk. Kaupunginvaltuuston päätöksen¹⁾ mukaisesti sisällytettiin v:n 1941 menoarvioon 80,000 mk:n suuruinen lisämääräraha.

Käpylän kirjastorakennuksen määräraha oli 2,200,000 mk ja kustannukset nousivat 2,159,752: 90 mk:aan, joten säästökksi jäi 40,247: 10 mk. Kun rakennuksen kuutiosisältö on 5,800 m³, on kustannus 372: 37 mk m³:ltä.

Sähkölaitoksen Kampintorilla olevan ala-aseman ja kaasulaitoksen Sörnäisissä olevan ruokailuhuonerakennuksen lopputyöt valmistuivat. Kun teknilliset laitokset itse suorittivat osan näistä töistä, ei talorakennusosastolla ole tietoa lopullisista kustannuksista.

Sofianlehtoon rakennetun vastaanotto- ja ammattioppilaskodin uudisrakennuksen rakennustyöt olivat likipitään loppuunsaoritut ja rakennus otettiin käytäntöön tarkoitustaan varten v:n 1941 alussa.

Työtupien ja elintarvikekeskuksen uudisrakennuksella olivat sisustus-työt käynnissä vuoden vaihteessa.

Suurehkoista töistä mainittakoon tässä vielä ruotsinmaalaisten lahjatalojen pystyttäminen.

Talorakennusosastolla käsiteltiin 793 diaariin vietyä asiaa, joista annettiin lausuntoja, osaksi yleisten töiden lautakunnalle, osaksi kaupunginhallitukselle ja muille laitoksille. Lisäksi laadittiin uudis- ja muutosrakennuspiirustuksia. Näistä mainittakoon: piirustusehdotukset kaasulaitoksen Sörnäisissä olevan konttorirakennuksen muutos- ja lisärakennustöiksi, Aleksanterinkadun n:oissa 22—24 olevien poliisilaitoksen huoneistojen muutostöiksi, Ryttylän koulukodin muutoistöiksi, Käpylän raviradan pukusuojaksi, teurastamon jäähdystorniksi ja sen rakennuksen n:o 1 muutoksiksi, Kullatorpan lastenkodin saunaksi ja ulkokuonerakennukseksi, Seurasaaressa uimahuoneen suurentamiseksi y.m., Katajanokan satamavartiokojuksi, Nikkilän sairaalan rakennuksen n:o 1 muutoksiksi, Vallilan kortteliin n:o 559 rakennettavaksi suunniteltua kansakoulutaloa varten ja Sörnäisten kortteliin n:o 698 rakennettavaksi suunniteltua ammattikoulutaloa varten; pääpiirustukset kaasulaitoksen Sörnäisissä olevan konttorirakennuksen muutos- ja lisärakennustöitä varten, hammasklinikan sisustamiseksi Aleksis Kiven kouluun, teurastamon jäähdystornia varten ja Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen ruokailu- ja pesuhuonetta varten; työpiirustukset Sofianlehtoon rakennettavan ammattioppilas- ja vastaanottokodin uudisrakennusta varten, työtupien ja elintarvikekeskuksen uudisrakennusta varten, Pallokentän pukusuojaa y.m. varten sekä uimastadionia y.m. varten.

Kesälomaa myönnettiin 515 työntekijälle, josta oli kustannuksia 432,634: 60 mk. Kustannukset sairasavustuksista nousivat 305,205: 45 mk:aan, hautausapuna maksettiin 19,291: 30 mk ja itsenäisyyspäivänä suoritetusta työstä 47,398: 70 mk. Sotapalvelukseen kutsuttujen palkkaukset nousivat 833,606: 90 mk:aan.

Lämpötekniikan valvontaan kuului vuoden vaihteessa yhteensä 84 laitosta, joissa on kattiloita kaikkiaan 193, tulipinta yhteensä 4,330 m².

¹⁾ Ks. tämän kert. os. I, s. 36.

Kattiloiden luku lisääntyi vuoden kuluessa 2 lämminvesikattilalla ja tulipinta 8 m²:llä. Kattilat jakaantuvat laatunsa puolesta seuraavasti:

		Luku	Tulipinta, m ² , yhteensä	keskimäärin kattilaa kohden
<i>Höyrykattilat</i>				
Korkeapainekattilat, työpaine > 0.5 kg/cm ²		19	1,248	65.7
Matalapainekattilat, työpaine < 0.5 kg/cm ²		83	1,472	17.7
	<i>Yhteensä</i>	<i>102</i>	<i>2,720</i>	<i>26.7</i>
<i>Lämminvesikattilat</i>				
		91	1,610	17.7
	<i>Kaikkiaan</i>	<i>193</i>	<i>4,330</i>	<i>22.4</i>

Vuoden aikana suoritetuista saniteettitehtävistä mainittakoon seuraavat: Kivelän ruumishuoneen, Tervalammen työlaitoksen navettarakennuksen, pyöräilystadionin ja soutustadionin asennustöiden valvonta ja lopputarkastus, Sofianlehdon vastaanotto- ja ammattioppilaskodin, elintarvikekeskuksen ja Pallokentän asennustöiden valvonta sekä kaasulaitoksen konttorirakennuksen hankintaohjelman tarjousten tarkastus ja asennustöiden valvonta.

Yhteistoiminnassa katusosaston kanssa tarkastettiin joukko suunnitelmia lukuisten suojahuoneiden saniteettilaitteita varten.

Polttoainekulutus oli yhteensä 15,461.4 tonnia koksiksi redusoituna. Poikkeuksellisten olosuhteiden takia ei kulutusta voida verrata normaali-vuoden kulutukseen.

Puisto-osasto. Puisto-osaston henkilökuntaan kuuluivat kaupunginpuutarhuri, apulaiskaupunginpuutarhuri ja toimistoapulainen sekä nuorempi toimistoapulainen tuntipalkalla.

Työnjohtajia oli viisi kuukausipalkalla ja kolme tuntipalkalla palvelevaa; uudistöissä oli kolme tilapäistä työnjohtajaa. Lisäksi oli osastolla kasvihuonepuutarhuri, taimistopuutarhuri, talonmies, 20 puistovartijaa ja keskimäärin 7 puutarharjoittelijaa.

Työntekijäin lukumäärä oli palkkalistojen mukaan suurimmillaan toukokuun kolmannella viikolla, nimittäin 344 (edellisenä vuonna 414) ja pienimmillään maaliskuun kolmannella viikolla, nimittäin 52 (59). Keskimääräinen viikoittainen luku oli 180 (205). Tuntipalkkaisen työväen työtunneista v. 1931—40 on laadittu oheinen taulukko. Taulukosta ilmenee myös erikseen miesten, naisten ja kuorma-ajurien osuus työtunneista.

Vuosi	Miehet		Naiset		Kuorma-ajurit (Miehet hevosineen)		Työtunteja yhteensä
	Tunteja	%	Tunteja	%	Tunteja	%	
1931	268,421.5	58.8	162,842.0	35.6	25,509.0	5.6	456,772.5
1932	251,005.0	69.8	95,423.5	26.5	13,429.5	3.7	359,858.0
1933	154,863.0	60.5	87,452.0	34.2	13,708.0	5.3	256,023.0
1934	195,730.5	60.4	111,840.5	34.5	16,719.5	5.1	324,290.5
1935	200,833.5	60.5	115,021.0	34.7	15,980.5	4.8	331,835.0
1936	189,825.5	59.0	118,217.0	36.8	13,448.0	4.2	321,490.5
1937	199,651.0	57.6	131,790.0	38.0	15,447.5	4.4	346,888.5
1938	262,816.5	61.1	144,387.5	33.6	22,904.5	5.3	430,108.5
1939	284,826.5	60.7	171,802.5	36.6	12,832.0	2.7	469,461.0
1940	227,575.0	56.5	164,274.5	40.8	11,137.5	2.7	402,987.0

Sitä paitsi kuorma-autot olivat työssä 2,977 tuntia. Aikaisempina vuosina kuorma-autot ajoivat laskuun olematta palkkalistalla.

Talven aikana suoritetuista töistä mainittakoon lavaikkunain, lasten hiekkalaatikoiden, kuljetuslaatikoiden, paperikorien y. m. korjaaminen. Niiden maalaaminen oli puutteellista maaliöljyn niukkuuden takia. Työkalujen korjaaminen suoritettiin etupäässä talvityönä, samoin myös puiden leikkaaminen.

Kevään työt käsittivät kasvihuoneissa siementen kylvön, taimien koulutuksen, pistokkaiden leikkaamisen, juurruttamisen ja ruukkuun istuttamisen sekä ruukussa viljeltyjen kasvien uudesti-istutuksen, taimilavojen laskemisen ja niihin siirrettyjen kasvien hoidon. Maan tultua sulaksi alkoivat varsinaiset ulkotyöt, joista ensimmäisiä olivat puistojen istutusten kevätpuhdistus sekä sen yhteydessä nurmikenttien kunnostaminen. Myöhempiä tehtäviä olivat nurmikenttien leikkaaminen ja tarpeen vaatiessa pouta-aikoina niiden kasteleminen, pensasaitojen leikkaaminen, kukkaryhmien istuttaminen ja hoitaminen sekä puistokäytävien kunnossapito. Suurin koko kesän kestävä jokapäiväinen työ oli puistojen ja niiden käytävien puhtaanapito, jota jatkui myöhäissyksyyn tai talven tuloon asti.

Uudistoiden teko oli kertomusvuonna suhteellisen vähäistä syystä, että tarveaineiden, kuten ruokamullan ja täytemaan ajoon oli käytettävissä vain 4—6 kuorma-autoa, jotka nekin joutuivat polttoaineen niukkuuden takia seisomaan miltei toisen puolen työajasta.

Putkilavoista pantiin keskiryhmä lämpenemään huhtikuun 9 p:nä. Viimeiset lantalämpölavat laskettiin toukokuun 10 p:nä. Käytännössä oli tällöin 377 ikkunaa lantalavoja, kylmiä lavoja 137 ja putkilavoja 171 ikkunaa. Taimia kasvatettiin huomattavasti vähemmän kuin edellisinä keväinä.

Puistojen puhdistus alkoi huhtikuun 18 p:nä. Nurmikenttien kunnostaminen ja kylvö alkoivat muutamia päiviä myöhemmin. Sitä mukaa kuin puhdistus edistyi, siirrettiin puistoihin penkkejä, paperikoreja ja lasten hiekkalaatikoita. Paperikoreja oli puistoissa 551 kpl. Lasten hiekkalaatikoita oli eri hiekkakentillä puistoissa 96 kpl. Hiekkaa käytettiin niihin 74 m³.

Lapsille mieluisat 30 keinua asetettiin paikoilleen huhtikuun lopulla, jolloin puistovartijat järjestettiin vartiopiireihinsä. Keinujen hoito kuuluu vartijoiden tehtäviin. Kangasalantien kentällä sijainnut keinu siirrettiin pukeutumishuoneen tieltä toisaalle.

Vesilinnut vietiin Alppilaan huhtikuun 29 p:nä ja tuotiin takaisin lintuhuoneeseen lokakuun 28 p:nä. Töölönlahdella oleskeli edelleen muutamia puolikesyjä sorsia.

Rakennustoimiston työpajassa maalautettiin kertomusvuoden aikana 483 puistopenkkiä 93,688 mk:n kustannuksin. Uusia puistopenkkejä tehtiin samassa paikassa 130 kpl, joista 100 n. s. koivujalkapenkkejä, 76,500 mk:n kustannuksin ja 30 puusohvaa 21,600 mk:n kustannuksin. Kalustoluettelon mukaan oli v:n 1940 lopussa 2,423 puistopenkkiä. Sotalalven oli suurin osa penkeistä ulkona puistoissa. Näissä meni maali piloille yhdessä talvessa, kun sitä vastoin talvisuojassa säilytettyjen puistopenkkien maalaus on uusittava vain joka viides vuosi.

Talvipuutarha oli sodan ajan kiinni ja avattiin yleisölle rauhanteon jälkeän pääsiäisenä. Sodan takia ei Runebergin ja Lönnrotin patsaita koris-

tettu tavallisina merkkipäivinä. Vanhan kirkon puistossa olivat sankari-patsaat koristetut huhtikuun 12 p:nä sekä joulunpyhien aikana. Snellmanin patsas oli toukokuun 12 p:nä koristettu ruukkuhortensioilla.

Pommitusvauriot puistoissa supistuivat mitättömiin, vahingot nousivat arviolta 1,000 mk:aan. Sen sijaan talvella vallinnut pitkäaikainen pakkanen, joka oli Etelä-Suomessa n. 10° alle normaalimäärien, aiheutti melkoisia vahinkoja. Ei ainoastaan puistopuita vaan myös tavallisia metsäpuita paleltui sadoittain kaupunginpuutarhurin valvontapiirissä. Puistoista kaadetuista puista tuli n. 50 ja luonnonmetsistä kaadetuista puista n. 200 syltä halkoja ja 180 tukkipuuta. Pensaita paleltui myös suuret määrät. Pensasaitoja oli paleltumisen takia leikattava lyhyelle kannolle 4,711 juoksumetriä eli 27.2 % koko pensasaitamäärästä, mikä kertomusvuonna oli 17,325 juoksumetriä.

Istutuksiin kohdistuneita näpistelyjä ja varkauksia on vuoden aikana havaittu 34. Autot ovat aiheuttaneet vahinkoja 13 tapauksessa.

Puistopuita ja pensaita ei kertomusvuoden aikana ruiskutettu laisinkaan. Kasvihuoneissa torjuttiin tuholaisia ruiskuttaen ja savuttaen.

Osaston tilauksesta vesijohtolaitos asetti kesävesijohdon mittarikaivoineen Töölöntorin puistikkoon ja lopetti edellisenä syksynä kesken jääneen vesijohdon asettamisen Hesperianesplanaadin alapäähän.

Vedenkulutus oli vesilaskujen mukaan 44,292 m³ oltuaan edellisenä vuonna 55,778 m³. Nurmikoita kasteltiin vähemmän, koska ruohon yleensä annettiin kasvaa pidemmäksi. Bensiinin puutteessa ei moottoriruohonleikkuukoneita voitu käyttää. Ainoastaan edustavimmat ruohokentät niitettiin käsimoneilla, muut viikatteella. Ruohoa myytiin n. 700 hevosja autokuormaa, yhteensä 13,504 mk:lla.

Suojakavaintojen takia oli useista puistikoista kukkaryhmät poistettu; muutenkin vähennettiin kukkaryhmiä. Tätä edellytti kaupunginhallituksen huhtikuun 25 p:nä antama kehoitus vallitsevan tilanteen takia ja erikoisesti huomioonottaen kaupungin vaikean rahallisen aseman mikäli mahdollista supistaa istutustöitä ja istutuksia käyttämällä mahdollisimman yksinkertaisia ja halpoja kasveja. Joissakin puistikoissa säilyivät sipulipenkit, joten keväällä oli kukassa jokunen määrä kukkasipuleita. Niiden lakastuttua istutettiin ryhmiin erilaisia kesäkukkia ja niihin verrattavia kukantaimia 25,107 kpl. Monivuotisia kukantaimia istutettiin 5,149 kpl sekä puita ja pensaita 1,325 kpl. Näiden hinnaksi on arvioitu 104,751 mk.

Kolmikulman suojahaudat täytettiin ja puistikko kunnostettiin keväällä. Muualla suojahautojen päällystät kylvettiin heinälle. Eräistä keskeneräisistä puistoista ja kaupunginpuutarhasta vuokrattiin perunapalsatoja n. 168 a.

Puistomäärärahat, varsinaiset ja pääomamenoihin kuuluvat, olivat yhteensä 8,235,544 mk, mikä on 0.99 % kaupungin talousarvion loppusummasta. Yleisten töiden pääluokan luvun Istutukset määrärahoja käytettiin yhteensä 4,733,103:90 mk, mistä 2,605,961:75 mk luvun määrärahasta Puistot ja istutukset, mikä määräraha osaston kirjanpidossa jakautuu seuraaviin alaeriin:

	Mk		Mk
Aadolfinrinne	678	Aleksanteri II:n patsaan istutukset	792
Agricolankujan puistikko	2,595	Aleksis Kiven kadun istutukset	13,169
Agricolanpuistikko	6,139		

	Mk		Mk
Alli Tryggin puistikko	24,626	Kallion kirkon istutukset	11,309
Alppilan lammikkopuisto	36,411	Kallion urheilukentän istutukset	23,148
Ammattienedistämislaitoksen istutukset	697	Kammionkadun lehmukset	1,938
Annalan urheilukentän istutukset	7,016	Kangasalan leikkikenttä	13,774
Apollon- ja Runeberginkadun kulmaus	3,787	Kapteenipuistikko	6,879
Apollonpuistikko	3,279	Kasarmitorin istutukset	2,587
Arkadian- ja Pohj. Rautatiekadun kulmaus	1,494	Kasvihuoneet	131,046
Arkadiankadun lehmukset	2,985	Katajanokan puistikot	16,745
Ateneumin puistikot	4,534	Kaupunginpuutarha	142,496
Aurorankadun ja Turuntien välinen istutus	12,156	Kaupunginpuutarhan lavaviljelkset	139,584
Bulevardin puut	8,061	Keuruuntien istutus	6,677
Caloniuksen- ja Runeberginkadun kulmaus	3,244	Kirurgisen sairaalan istutukset	14,409
Dagmarinkadun leikkikenttä	5,008	Kolmikulma	7,453
Edelfeltintien istutus	2,565	Konservatorion idänpuoleinen rinne	939
Eiran puistikko	22,424	Koskelantien istutukset Mäkelänkatuun asti	9,778
Elimäen- ja Kuortaneenkadun kulmaus	1,710	Kotkankadun koivut	2,513
Eläintarha	74,078	Koulupuistikko	6,729
Eläintarhanlahden ranta	11,386	Kullervonkadun istutukset	8,433
Engelinaukio Merikatuuun saakka	57,442	Käpylän kortteli n:o 875	1,541
Esplanaadit	88,269	Käpylän urheilukentän istutukset	13,285
Ensin puistikko	14,452	Laiivurinkadun rinne	770
Franzéninkadun istutus	3,089	Lapinlahdenpuistikko	6,730
Fredrikinkadun pohjoispään istutukset	4,374	Lüsanpuistikko	17,561
Fredrikintorin istutukset	1,317	Linnankoskenkadun lehmukset	1,204
Haapaniemen urheilukentän istutukset	7,637	Lönnotinpuistikko	4,662
Hakaniemen hallin vierusta	970	Maurinkadun pohjoispään istutus	2,938
Hakasalmi ja Hesperia	71,965	Mechelininkadun istutukset	23,517
Hankkijan edusta	2,333	Merisataman istutukset	10,507
Haudat läntisellä hautausmaalla	19,357	Meritulinkadun pohjoispään istutus	3,197
Hauhontien puistikot	17,695	Messeniuksen- ja Topeliuksenkadun kulma	418
Heikinkadun istutukset	14,308	Munkkiniemen puistikot	62,342
Helsingin- ja Fleminginkadun kulmaus	1,405	Museokadun leikkikenttä	5,493
Helsingin- ja Sturenkadun kulmaus	3,557	Myllyrinne	2,567
Hernesaaarenkadun istutus	1,127	Mäkelänkadun istutukset	35,152
Hesperianesplanaadi	60,052	Mäkelänkadun tontin n:o 33 istutukset	6,129
Hietalahdentorin kolmio	1,571	Neitsytpolun kolmio	2,710
Hietaniemen puistoalueen valmis osa	15,542	Nervanderinpuistikko	11,125
Hietaniemenkadun kolmio	7,031	Niittykadun puistikko	21,495
Hietaniemenkadun varsi	17,220	Oikokadun kallioistutukset	4,774
Hietarannan istutukset	42,630	Osuuskassojen keskuslainararasto oy:n talon edusta	1,095
Humallahden puisto	24,967	Paasivuorenpuistikko	10,376
Hämeentien lehmukset	6,991	Pasilan torin istutukset	2,228
It. Alppirinne	404	Paulantien leikkikenttä	1,409
It. Vaihdekadun istutus	2,309	Pengerkadun rinne	6,634
Johanneksen kirkon istutukset	9,824	Perhonkadun leikkikenttä	2,975
Kaarlen- ja Castréninkadun kulmaus	1,046	Perämiehenkadun eteläpään istutus	2,347
Kaisaniemi	101,162	Pietarinkadun kastanjat	720
Kaivopuisto	193,510	Pitkäsillan ääriiset istutukset	6,903
Kallion kirjastotalon istutukset	4,435	Pitkäsillanrannan tontti n:o 3	1,369
		Pitkäsillanranta	5,633
		Pohjoisrannan lehmukset	2,385
		Pohjolankatu	12,987

	Mk		Mk
Porthaninkadun rinne	7,585	Teollisuuskoulun edusta	1,762
Porvoonkadun puistikot	3,737	Topeliuksenkadun lehmukset ...	1,076
Postikadun istutukset	2,957	Topeliuksenpuisto	33,196
Puijonkadun puistikko	6,854	Torkkelinpuistikko	7,292
Punanotko	24,187	Toukolan konepajan nurmi- pien- nar	345
Puutarhakadun puistikko	8,853	Turuntien ja Arkadiankadun kulmauksen kolmio	2,633
Pääskylänpuistikko	5,960	Turuntien runkopuut	1,813
Rautatien istutukset	10,137	Tähtitorninmäki	140,335
Ritaritalonpuistikko	10,067	Töölön kortteli n:o 507	4,687
Runebergin patsaan istutukset	2,287	Töölöntorin lehmukset	378
Runeberginkadun leikkikenttä ..	6,271	Ullanpuistikko	9,092
Ruoholahdenpuistikko	10,843	Urheilukadun puistikot	2,955
Ruusula	31,483	Vaasanpuistikko	6,100
Saksalaisen kirkon istutukset	2,953	Vallilan korttelissa n:o 552 oleva puistikko	18,230
Siltavuorenranta	11,007	Vanhan kirkon puisto	56,207
Simonkadun kujanne	8,235	Vilhonvuoren valmis osa	19,660
Snellmanin patsaan koristelu	330	Vuorimiehenpuistikko	10,641
Snellmaninpuistikko	10,218	Väinämöisenkadun urheiluken- tän vierustat	6,369
Stadionin eteläpuoleiset istu- tukset	9,181	Yhteiskunnallisen korkeakoulun talon ääreet istutukset	19,131
Sähköteknillisen laitoksen istu- tukset	1,850	Sekalaiset menot	137,971
Säätytalonpuistikko	10,137		
Tehtaanpuisto	44,784		
Teknillisen korkeakoulun puis- tikko	2,799		
Telakanpuistikko	4,934		
			<u>Yhteensä 2,605,962</u>

Yleisten töiden pääluokan luvun Istutukset määräraha Erinäisten kau-
pungin laitosten istutukset jakautuu seuraaviin alaeriin:

	Mk		Mk
Aleksis Kiven koulun istutukset	13,893	Palolaitoksen istutukset	100
Annankadun, Käpylän, Snell- maninkadun, Tehtaankadun ja Vallilan suomenkielisten kansakoulujen istutukset	7,008	Humallahti n:o 56 B istutuk- set	6,379
Desinfioimismajalan istutukset ..	1,385	Puhtaanapitolaitoksen ja Töö- lön haarakirjaston istutukset	9,789
Kivelän sairaalan istutukset	9,058	Rautalammintien kunnallisten työväenasuntojen istutukset ..	2,486
Kulkutautisairaalan istutukset ..	23,609	Sofianlehdon lastenkodin istu- tukset	10,987
Käpylän kirjaston istutukset	4,262	Teurastamon istutukset	4,983
Käpylän poliisiaseman istutuk- set	4,131	Topeliuksenkadun kansakoulun istutukset	4,177
Lapinlahden uuden kansakoulun istutukset	4,059	Tuberkuloosisairaalan istutukset	22,718
Loviisankadun tuberkuloottisten asuntotalon istutukset	1,555	Työväenopiston istutukset	1,367
Marian sairaalan istutukset	35,741	Vallilan ruotsinkielisen kansa- koulun istutukset	5,387
Mariankadun 3:n poliisiaseman istutukset	1,917		
Mäkelänkadun kunnallisten työ- väenasuntojen vanhat istu- tukset	7,037		
			<u>Yhteensä 182,028</u>

Kaupunginhallitus myönsi syyskuun 6 p:nä yleisten töiden pääluokan
luvun Istutukset määrarahasta Satunnaiset istuttamis- ja puhdistustyöt,
kaupunginhallituksen määräyksen mukaan 10,000 mk Töölön sokeriteh-
taan luoteisrajan ja katukäytävän välisen kaistaleen kuntoonpanoon.
Määrarahasta käytettiin 9,182 mk.

Syksyllä käännettiin nurmikot Koulupuistikossa, Vallilan ruotsinkieli-
sen kansakoulun ääressä, Mäkelänkadulla Sturenkadun ja Kumpulantien

välisessä osassa, Tähtitorninmäen pohjoisrinteellä ja Kaisaniemen lammin itäpuolella sijaitseva nurmikkokolmio.

Tuloa tuottamattomiin pääomamenoihin kuuluvia uudistöitä suoritettiin soutustadionin ympäristössä ja Taivallahdessa; ruokamultaa ajettiin sinne 319 m³. Taivallahdenrannan kiveäminen aloitettiin maan jäädyttyä syksyllä, samalla otettiin vastaan täytettä ja Rajasaaresta tulevaa lietettä. Työ jatkui talven yli seuraavaan vuoteen. Varoja käytettiin 659,257: 75 mk. Talin taimiston uudessa osassa tehtiin salaojat ja pohjattiin käytäviä, käyttäen näihin töihin 24,966: 45 mk. Humallahdenpuistoon meren puolelle Mechelininkatua rakennettiin käytäviä, käytävien sivustat siistittiin, 450 m³ ruokamultaa hankittiin ja täytettä ja Rajasaaren lietettä otettiin kustannusten noustessa 88,970: 80 mk:aan. Pallokentän rinnekatsomon taustaan hankittiin suurehko määrä kiviä y. m. täytettä ja 707.5 m³ multaa, rakennettiin hiekkakäytävä ja tasoitettiin multapinnat 102,426: 55 mk:n kustannuksin. Töölönlahden ranta-aluetta Hesperianpuiston kohdalla kunnostettiin, rantakiveys tehtiin Mäntymäen kohdalle saakka; kustannukset nousivat 100,015: 35 mk:aan.

Päuluokan Tuloa tuottamattomat pääomamenot luvun Istutukset menot olivat yhteensä 1,244,209: 75 mk. Tästä luvusta merkittiin kuusi työmäärärahaa ja kahden työmäärärahan jäännökset siirtomäärärahoiksi, yhteensä 1,685,175: 80 mk.

V:sta 1939 siirtyi kolme uudistymäärärahaa: Länt. Kaivopuiston uuden ja vanhan tien välisen alueen kunnostamista jatkettiin, täytettä ja lietettä sekä jonkun verran ruokamultaa hankittiin, jolloin kustannukset olivat 64,593: 75 mk; tuberkuloosisairaalan alueella kunnostettiin alue sairaspuiljongin eteläpuolella, jolloin kustannukset olivat 16,316: 65 mk; Mäntymäen ja stadionin välille rakennettiin jalkakäytäviä vesikouruineen, jolloin kustannukset olivat 30,882: 10 mk. Osaston siirtomäärärahasta kortteliin n:o 334 järjestelyyn katuosasto käytti 59,158: 45 mk.

Tammi—helmikuussa jatkoivat alkoholistit olympiakylän ympäristömetsien karsimista ja harventamista, ollen kustannukset 47,245: 50 mk. Helmikuun alkupuoliskolla siirtyivät alkoholistit maatalousosaston halonhakuutöihin. Olympiakylän siistimismäärärahasta käytettiin 521: 25 mk. Luovutetun alueen evakuointiin luovutettiin kuorma-auto kuljettajineen, ollen tämän kustannukset 818: 60 mk.

Kaupunginhallitus myönsi marraskuun 14 p:nä työttömyysmäärärahoista 46,000 mk töiden järjestämiseksi työttömille naisille; 24 naista otettiin metsänperkuutöihin Käpylän raviradan ympäristömetsiin kustannusten noustessa 39,389: 15 mk:aan.

Talin taimistoon rakennettiin vajarakennus, joka saatiin käyttökuntoon seuraavana vuonna.

Kertomusvuonna ajettiin puistoihin yhteensä 4,461.5 m³ ruokamultaa, ollen edellisen vuoden vastaava luku 19,583.

Katuosaston laskuun poistettiin Kaarlen- ja Castréninkadun kulmasta louhintatöiden takia pensaita, jolloin kustannukset olivat 997: 50 mk; Punaisen ristin sairaalan pihamaalta siirrettiin samasta syystä puita ja pensaita muualle 7,148: 70 mk:n kustannuksin; Koskelantien istutustöiden jatkamiseen käytettiin 17,393: 10 mk; Rajasaaren istutuksia korjattiin 2,163: 80 mk:n kustannuksin; Heikinkadun istutuksia korjattiin 4,914: 60 mk:n kustannuksin, samoin Aleksis Kiven kadun varrella olevia 1,793: 10 mk:n kustannuksin; Mäkelänkadun istutustöitä jatkettiin 9,204 mk:n

kustannuksin; Töölöntorin puistikko perustettiin 46,460: 95 mk:n kustannuksin; Oulunkylän siirtolapuutarhan yleisten istutusten järjestelyyn käytettiin 32,814: 55 mk; Ateneumin puistikon pinta korotettiin jalkakäytävän tasoon 2,448 mk:n kustannuksin, Kaisaniemeen It. Teatterikujan päähän kunnostettiin nurmikkoalue 2,940 mk:n kustannuksin; Punanotkon kentän korottamisen takia korjattiin nurmikenttää 29,952: 40 mk:n kustannuksin; Töölönlahden rantaa sokeritehtaan koilliskulman äärellä kunnostettiin ja ruokamultaa ajettiin sinne lisää 1,337 m³ 192,372: 50 mk:n kustannuksin. Yhteiset kustannukset nousivat 350,603: 20 mk:aan.

Talorakennusosaston tilauksesta kunnostettiin istutuksia Nikkilän sairaalan alueella 4,029: 20 mk:n kustannuksin; ja vastaanotto- ja ammattioppilaskodin istutusten perustamiseen käytettiin 11,801: 20 mk.

Varasto-osaston laskuun järjestettiin koristeltu puhujalava kolmeen ulkoilmatilaisuuteen kustannusten ollessa 1,152 mk.

Vesijohtolaitoksen laskuun hoidettiin kesän aikana Alppilan uuden vesilinnan istutukset 40,000 mk:n kustannuksin ja sähkölaitoksen laskuun korjattiin Vuorimiehenpuistikkoon rakennetun muuntajakopin ympäristö 1,694: 55 mk:n kustannuksin.

Kiinteistötoimiston tilauksesta paikattiin ja leikattiin Stansvikin, Kulosaaren ja Tuomarinkylän kartanoiden vanhat puistopuut 9,154: 55 mk:n kustannuksin; Mäkelänkadun talon n:o 45 pihamaan istutuksia kunnostettiin 2,326: 50 mk:n kustannuksin; Oulunkylän aseman etelä-vaihteen lähistöltä kerättiin ruokamultaa 3,000 mk:n kustannuksin; ja Talin laukkaradalta niitettiin kuloutunutta heinää 2,790 mk:n kustannuksin.

Puisto-osaston osalta ovat menot talousarvion pääluokan Yleiset työt luvun Työntekijäin erinäiset edut kohdalla seuraavat:

Kesälomaa ¹⁾ sai 147 miestä 1,572 päivää ja 102 naista 607 päivää. Kesälomarahoja suoritettiin yhteensä 159,955: 45 mk.

Säiraustapauksia ja pieniä loukkaantumisia sattui osaston työntekijöille vuoden aikana 74 tapausta, joiden johdosta yleisten töiden lautakunta myönsi avustuksia 87 erässä 57 miehelle ja 17 naiselle yhteensä 88,426: 95 mk.

Hautausapua myönnettiin sodassa kaatuneiden tai kadonneiden A. J. Ekholmin, V. H. Lammisen, S. A. Marjasen, K. H. Malmströmin, E. Mustosen ja V. J. Rajalan omaisille; lisäksi T. Niemen ja K. F. Knaggin omaisille; yhteensä 14,520 mk.

Itsenäisyydenpäivänä suoritetusta työstä maksettiin työntekijöille yhteensä 13,908: 15 mk.

Sotapalvelukseen kutsutuille ja muihin maanpuolustustehtäviin osallistuneille maksettiin palkkaa yhteensä 293,596 mk.

Kaupunginpuutarhasta ja taimistosta myytiin runsaammin kuin muina vuosina taimia, kukkia, pensaita, puita y. m. sekä vuokrattiin kasveja juhlatilaisuuksiin, ollen tulot tästä yhteensä 273,068: 10 mk.

Varasto-osasto. Varasto-osaston henkilökuntaan kuuluivat varastopäällikkö, varastokirjanpitäjä, inventtaaja ja 3 vakinaista ja 3 ylimääräistä toimistoapulaista. Päävarastossa, Malminkadun 5:ssä, oli varastonhoitaja, apulaisvarastonhoitaja ja 2 toimistoapulaista sekä korjauspajassa korjauspajainsinööri, 2 piirtäjää ja 4 toimistoapulaista.

Osaston tehtävänä oli hoitaa mainittua päävarastoa ynnä Ruoholah-

¹⁾ Ks. myös tämän kert. s. 217*.

nessa, Hakaniemessä ja Toukolassa olevia varastoja sekä Toukolassa sijaitsevaa konepajaa ja huolehtia rakennustoimiston, tarveaineiden, työkoneiden ja -välineiden sekä kaluston hankinnoista ja hoidosta.

Kertomusvuoden aikana rakennustoimiston eri osastot sekä kaupungin muut virastot ja yksityiset henkilöt käyttivät konepajaa ja saivat varastosta tarveaineita rahassa arvioituna seuraavasti:

	Konepajätöiden raha-arvo, mk	Varastosta luovutettujen tarveaineiden raha-arvo, mk
Kansliaosasto	—	26,250: —
Katurakennusosasto	1,681,132: 45	18,462,468: 55
Satamarakennusosasto	488,075: 55	2,418,764: —
Talorakennusosasto	1,039,282: 10	4,136,313: 50
Puisto-osasto	222,439: 40	79,169: 60
Varasto-osasto	1,778,976: 80	880,063: 25
Konepajat	—	1,774,200: 35
Muut kaupungin laitokset	246,065: 25	389,057: 65
Yksityiset	63,134: 30	65,044: 40
Yhteensä	5,519,105: 85	28,231,331: 30

Varastoitujen rakennustarpeiden arvo eli varastosäästö oli tammikuun 1 p:nä 1940 4,371,500: 35 mk. Vuoden aikana ostettiin tarveaineita 33,156,907: 35 mk:lla ja käytettiin 28,231,331: 30 mk:n arvosta, joten v:een 1941 siirtyvän varaston arvo oli 9,297,076: 40 mk.

Tilivirasto. Rakennustoimiston tiliviraston henkilökunnan muodostivat kamreeri, kirjanpitäjä, kassanhoitaja ja 6 toimistoapulaista.

Tilitodistuksia oli vuoden aikana 36,382, laskutuksia 2,033 ja lähetetyjä kirjelmia 1,712.

Tiliviraston toiminnan laajuus selviää seuraavasta yhdistelmästä:

	Debet, mk	Kredit, mk
Työmäärärahat edellisiltä vuosilta	55,020,811: 83	109,509,565: 78
Vuoden talousarviotyöt	134,850,046: 16	215,948,586: 48
Kaupunginkassan tilit	344,804,252: 13	226,408,629: 66
Kaupungin muiden laitosten tilit	31,575,109: 50	31,575,109: 50
Ylimääräiset työt	140,312,217: 16	124,362,042: 16
Tarveaineet ja konepajat	43,112,966: 25	33,815,889: 85
Verohuoltotoimisto	1,807,264: 85	1,807,264: 85
Leski- ja orpokassa	279,707: 40	279,707: 40
Kansaneläkelaitos	379,052: —	379,052: —
Menojäämät	7,088,455: 10	16,075,528: 90
Tulojäämät	4,495,496: 70	2,390,222: 60
Rakennustoimiston tulot	10,168,411: 10	11,342,191: —
Yhteensä	773,893,790: 18	773,893,790: 18

Tiliviraston käteiskassan rahanvaihto oli kertomusvuoden aikana 21,211,158: 65 mk. Viraston määrärahat olivat yhteensä 319,492 mk ja menot nousivat 329,547: 45 mk:aan. Nimikkeiden Sääntöpalkkaiset virat, Tilapäistä työvoimaa, Painatus ja sidonta sekä Korvaus kannannasta määrärahoja ylitettiin vastaavasti 3,375 mk, 4,527: 50 mk, 1,829: 70 mk ja 382: 90 mk kun taas tarverahoista kertyi säästöä 59: 65 mk.